

Verneområdestyret
for Kvænangsbotn
og Navitdalen
landskapsvernområder

Møteinnkalling

Utvalg: Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre

Møtested: Årres næringsbygget, Sørstraumen

Dato: 05.03.2024

Tidspunkt: 17:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 1/24	Referatsaker		
RS 1/24	Melding om vedtak - gjeterhytte Navitdalen Anders Johan Mathis Gaino		2023/8125
RS 2/24	Ny veileder - Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder - oppfølging av ulovlige forhold i verneområder		2024/1789
ST 2/24	Godkjenning av saksliste og innkalling		2024/2266
ST 3/24	Konstituering av verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder 2024		2024/2101
ST 4/24	Delegasjon Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre 2024-		2024/2105
ST 5/24	Møteplan Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre 2024		2024/2266
ST 6/24	Årsrapport og tiltaksrapport 2023		2024/2324
ST 7/24	Tiltaksplan 2024 - disponering etter bevilgning		2023/10329
ST 8/24	Behandling av dispensasjon for oppføring av gjeterhytte i Navitdalen landskapsvernområde 2024 - Johan Martin Johnsen Eira		2023/11384

ST 1/24 Referatsaker

Anders Johan Mathis Gaino

Vår dato: 15.12.2023
Vår referanse: 23/67569 - 3
Deres dato:
Deres referanse:

Godkjenning av søknad om gjeterhytte i Navitdalen i Kvænangen kommune

Vedtak

Din søknad om gjeterhytte i Navitdalen i Kvænangen kommune innvilges med hjemmel i reindrifftsloven § 21.

Begrunnelse

Du er leder av siidaandel YSo6 i reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda og har sannsynliggjort at behovet for gjeterhytte i det ønskede område er til stede. I vurderingen har Landbruksdirektoratet lagt vekt på at din reindrift og reintall tilsier et reindriftsmessig behov for gjeterhytte. Omsøkt plassering er reindriftsmessig gunstig, og en plassering i henhold til vilkårene vil ikke føre til vesentlige negative konsekvenser for annen reindrift eller andre interesser.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Hytta plasseres slik at landskapsinntrykket gis minst mulig endring og adkomstvei må ikke være i konflikt med automatisk freda kulturminner.
- Dersom det oppdages gjenstander eller strukturer/spor som viser eldre aktivitet i området skal arbeidet stoppes og melding sendes Sametinget og Troms og Finnmark fylkeskommune. Dette vilkåret skal også videreformidles til dem som skal gjøre arbeidet i marka.
- Hytta er knyttet til leder av siidaandelens reindrift. Dersom leder av siidaandelen avviker sin drift, må også gjeterhytta avvikles, eventuelt overføre/selge disse til andre i distriktet/siidaen som har et reindriftsmessig behov. Om ikke det er mulig skal gjeterhytta rives/fjernes og området ryddes.

Dette betyr tillatelsen

Tillatelse til å oppføre gjeterhytte betyr ikke at du kan begynne å sette opp hytta.

I søknaden oppgir du at hyttas BTA er 30 kvm. Når hytta er over 15 kvm. må du søke om tillatelse for oppføring til Kvænangen kommune, jf. plan- og bygningsloven § 20 – 1 bokstav a. Kommunen skal avgjøre endelig plassering og utforming av hytta.

At søknaden er innvilget betyr at Landbruksdirektoratet mener den er nødvendig for reindriften din. Tillatelsen er betinget av behovet. Dersom situasjonen skulle endre seg, vil dette kunne påvirke din rett til å disponere en gjeterhytte. Hvis noen andre i reindriften

Landbruksdirektoratet
Org.nr: NO 981 544 315 MVA
www.landbruksdirektoratet.no
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Postadresse
Postboks 56
7701 Steinkjer, Norway
Telefon: +47 78 60 60 00

Besøksadresse
Innspurten 11d, 0663 Oslo
Løkkeveien 111-0301, 9510 Alta
Skolegata 22, 7713 Steinkjer

ønsker å overta hytta må dere søke til Statsforvalteren om dette.

Du kan også ta kontakt med grunneier Statskog, for å få registrert din godkjente rett til gjeterhytte i Statskog sine arkiver. Dette kan bidra til å sikre en oversikt over gjeterhytter, blant annet med hensyn til planlegging og til vern av utmarksareal/beiteområder.

Merknad til Kvæningen kommune

Landbruksdirektoratet ber Kvæningen kommune vurdere merknad om plassering av gjeterhytta fra Statskog.

Kopi av vedtak på oppføring av gjeterhytta etter plan- og bygningsloven sendes til direktoratet og Statskog.

Saksfremstilling

Statsforvalteren i Troms og Finnmark mottok 12. juni 2023 søknad, datert 26. april 2023, fra siidaandelsleder Anders Johan Mathis Gaino i siidaandel YSo6 tilhørende reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda, om tillatelse til oppføring av gjeterhytte i Navitdalen i Kvæningen kommune.

Gjeterhytta er søkt plassert i området slik kartet viser. Søker opplyser at det er 154 meter til nærmeste bygning og oppføringen er i henhold til distriktets bruksregler.

Høring

Søknaden ble sendt på høring til berørte parter 4. september 2023. Ved fristens utløp kom det inn høringssvar fra NVE, Statskog, Sametinget, reinbeitedistrikt 35 Favrosorda, Troms og Finnmark fylkeskommune, samt Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområde.

Uttalelsene er oppsummert under:

NVE mener det er viktig å sørge for at det ikke etableres nye tiltak i områder som kan være utsatt for flom, erosjon og skred, men kan ikke se at tenkt plassering av gjeterhytta ligger innenfor NVEs kartlagte fare- og aktsomhetsområder og deres øvrige fagområder synes heller ikke berørt av tiltaket.

Statskog bemerker at plassering av omsøkt hytte er nord for Ørretvann og mener dette vil utvide området som er bebygd av hytter. Statskog ønsker ikke en utvidelse av hytteområdet og ber om at gjeterhytta plasseres innenfor eksisterende hytteområde.

Sametinget har ingen kulturminnefaglige merknader til søknaden, men minner om aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd. De viser også til egen kulturminneuttalelse fra fylkeskommunen.

Reinbeitedistrikt 35 Favrosorda har ikke noen merknader til søknaden. På bakgrunn av distriktplanen for distriktet kan søknaden godkjennes som omsøkt. Det er et stort behov for å bygge gjeterhytter i Guorbavuopmi og Navitdalen, og noe som er planlagt i distriktplanen.

Troms og Finnmark fylkeskommune opplyser at tiltaket er sjekket opp mot kulturminner i deres arkiver og de kjenner ikke til at tiltaket vil være i konflikt med kjente, automatisk freda kulturminner. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert og fylkeskommunen viser til tiltakers aktsomhet- og meldeplikt dersom de under markinngrep skulle støte på spor etter tidligere menneskers aktivitet, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd. Dersom det under arbeide skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller uventede steinkonsentrasjon etc. må fylkeskommunen få melding umiddelbart. Det forutsettes at pålegget bringes videre til de som skal utføre arbeidet på marken. Utover dette har fylkeskommunen ingen merknader til søknaden.

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområde har besluttet i et enstemmig styrevedtak at de gir dispensasjon for oppføring av omsøkt gjeterhytte i Navitdalen landskapsverneområde ved Saivva. Tiltaket er vurdert etter bestemmelsene i naturmangfoldsloven § 8-12 og anses som miljøforsvarlig hvis vilkårene oppfylles. Gjeterhytta må være utformet slik at landskapsinntrykket gis minst mulig endring.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark sin vurdering og anbefaling

Søker har siidaandel og er leder av siidaandel YSO6, tilhørende reinbeitedistrikt 35 Favrosorda. Gjeterhytta ligger innenfor distriktets sommerbeite hvor søkeren har oppgaver og plikter som aktiv reindriftsutøver. Distriktet har blant annet et arbeidsgjerde i nærheten som brukes til kalvemerking, skilling og uttak av slaktedyr. Hyttas plassering er strategisk i terrenget i forhold til adkomst og grunn. Gjeterhytta er plassert på en høyde og er dermed ikke utsatt for store snømengder.

Det er 270 km avstand fra søkers faste bopel, som er i Kautokeino, til gjeterhytta. Uten gjeterhytta vil den daglige driften bli vanskelig fordi søker må pendle mellom sin faste

bopel til sommerbeite. Søker oppholder seg i området i opptil seks måneder av året, fra mai til midten av oktober. Søker har et reintall som tilsier at en betydelig andel av fellesoppgaver og ansvar tilfaller søkeren.

Statsforvalteren vurderer at søkeren har et reindriftsmessig behov for egen gjeterhytte i området.

Landbruksdirektorates vurdering

Reindriftsloven § 21 oppstiller to vilkår for å få godkjent gjeterhytte i reindriften. Søker må inneha retten til å utøve reindrift og det må foretas en nødvendighetsvurdering av behovet for gjeterhytte.

Hva som anses som «nødvendig» avgjøres etter en konkret helhetsvurdering der det legges vekt på følgende momenter:

- Hvor mange rein søker har i sitt merke
- Hvor ofte, i hvilken periode og til hvilket formål er gjeterhytta planlagt brukt (gjeting, slakting, vedlikehold av anlegg, flytting, merking, tilsyn, og annet)
- Har søker eller andre medlemmer i siidaandelen gjeterhytte i området
- Har distriktet felleshytte i område
- Avstanden fra søkers bolig eller annen gjeterhytte til omsøkt hytte

Søker er reindriftsutøver og registrert med eget reinmerke slik at han dermed innehar retten til å utøve reindrift.

Videre har søker egen siidaandel i reinbeitedistrikt 35 Fávrrrosorda. Etter siste godkjente melding om reindrift er siidaandelens samlede reintall på [REDACTED]. Dette er et reintall som tilsier at søker har reindriftsmessige oppgaver og ansvar som medfører et behov for gjeterhytte i område.

Videre legger Landbruksdirektoratet til grunn Statsforvalterens vurdering om at hytta har en strategisk plassering i forhold til arbeidsoppgavene og terrenget. Statsskog har kommet med merknad om at hytta bør flyttes nærmere andre hytter i området. Dette i selv er ikke til hinder for å godkjenne hytta. Det er søkers reindriftsmessige behov for hytta som har betydning for om det foreligger en rett til gjeterhytte etter reindriftsloven § 21.

Det er lang vei fra bopel i Kautokeino til sommerbeite i Kvæningen og søker oppholder seg i området opptil seks måneder i året. En gjeterhytte vil føre til at søker slipper å pendle mellom Kautokeino og sommerbeiteområde.

Ingen av uttalelsene i høringssvarene er imot oppføring av omsøkt gjeterhytte.

Samlet vurdering

På bakgrunn av søknaden og Statsforvalterens vurdering, samt høringsuttalelsene og de øvrige opplysningene om søkers reindrift, har Landbruksdirektoratet kommet til at det er sannsynliggjort et nødvendig reindriftsmessig behov for gjeterhytte etter reindriftsloven § 21.

Landbruksdirektoratet tar ikke stilling til nøyaktig plassering og utforming av hytta. Det er hensiktsmessig at dette vedtas av kommunen i henhold til plan- og bygningsloven og vedtatt arealplan.

Delegasjon

Søknad om oppføring av gjeterhytter i reindriften skal godkjennes av Reindriftstyret, jf. forskrift av 1. november 1982 nr. 1569 for godkjenning av gjeterhytter i reindriften. Reindriftsstyrets myndighet er i denne type saker delegert til Landbruksdirektoratet, jf. styrets vedtak i sak 48/14.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Landbruks- og matdepartementet innen tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes Landbruksdirektoratet, og må være sendt innen utløp av klagefristen. Som part har du rett til innsyn i sakens dokumenter, i den grad dette følger av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Hans Roar Christiansen
seksjonssjef

Hildegun Thomassen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Anders Johan Mathis Gaino

Kopi til:

Kvæningen kommune	Rådhuset	9161	BURFJORD
Kvæningsbotn og Navitdalen landskapsvernområde			
Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstuen	0301	Oslo
Reinbeitedistrikt 35 Fávrrorsorda			
Sámediggi/Sametinget	Ávjovárgeaidnu 50	9730	Karasjok
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Statskog SF	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
Troms og Finnmark fylkeskommune	Postboks 701	9815	VADSØ

Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder

M-2692 | 2024

Kolofon

Tittel: Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder

Sammendrag

Overtredelser av naturmangfoldlovens bestemmelser om verneområder, verneforskrifter og enkeltvedtak bør følges opp med forvaltnings sanksjoner av allmennpreventive hensyn. Denne veilederen gir en oversikt over virkemidler som kan benyttes av forvaltningen når det oppdages ulovlige tiltak eller virksomhet i verneområder. Reaksjoner på overtredelser kan være anmeldelse til politiet eller overtredelsesgebyr og pålegg om retting eller stans. Forvaltningen kan også ilegge tvangsmulkt eller rette opp et ulovlig forhold selv når vilkårene for dette er oppfylt. Overtredelser bør i mange tilfeller følges opp med både retting og en sanksjon som overtredelsesgebyr eller anmeldelse til politiet. Veilederen gir praktiske råd om hvordan de ulike virkemidlene bør benyttes.

Veilederen erstatter tidligere veileder M-617 | 2016.

Utførende institusjon (institusjonen er ansvarlig for innholdet i rapporten):

Miljødirektoratet

M-nummer: 2692 **År:** 2024 **Sidetall:** 31

Utgiver: Miljødirektoratet

Emneord: verneområder, ulovligheter, retting og overtredelsesgebyr

Innhold

1. Innledning	5
1.1 Hva er en overtredelse?	5
1.2 Hvilke virkemidler finnes?	5
1.3 Forvaltningstiltak	5
1.4 Sanksjoner	6
1.5 Hvorfor bør virkemidlene brukes?	6
2. Retting og stans	7
2.1 Hva er retting og stans?	7
2.2 Plikt til å rette på eget tiltak.....	7
2.3 Pålegg om retting og stans.....	7
2.4 I hvilke saker bør retting og stans brukes?	8
2.5 Hvem treffer vedtak om retting og stans?	8
2.6 Vilkår for retting og stans	9
2.7 Fremgangsmåte for pålegg om stans	9
2.7.1 Skriftlig vedtak om stans	10
2.7.2 Muntlig stans på stedet.....	10
2.8 Fremgangsmåte for retting	11
2.8.1 Forhåndsvarsling av retting.....	11
2.8.2 Kravene til enkeltvedtak for retting	12
2.8.3 Oppfølging etter at rettingsfristen er gått ut.....	12
2.9 Retting/stans og anmeldelse/overtredelsesgebyr	13
3. Tvangsmulkt.....	13
3.1 Hva er tvangsmulkt	13
3.2 I hvilke saker bør tvangsmulkt brukes?	14
3.3 Hvem avgjør om tvangsmulkt skal ilegges?	14
3.4 Vilkår for tvangsmulkt	14
3.5 Fremgangsmåte for tvangsmulkt	15
3.5.1 Engangsbeløp eller løpende	15
3.5.2 Forhåndsvarsel av tvangsmulkt	15
3.5.3 Vedtak om tvangsmulkt.....	15
3.5.4 Innkreving av tvangsmulkt.....	16
4. Direkte gjennomføring	16
4.1 Hva er direkte gjennomføring?	16

4.2	I hvilke saker bør vi bruke direkte gjennomføring?	17
4.3	Hvem avgjør om det skal utføres direkte gjennomføring?	17
4.4	Vilkår for direkte gjennomføring	17
4.5	Fremgangsmåte for direkte gjennomføring	18
4.6	Dekning av utgifter ved direkte gjennomføring	19
4.7	Politibistand i konfliktfylte saker	19
5.	Overtredelsesgebyr	20
5.1	Hva er overtredelsesgebyr?.....	20
5.2	I hvilke saker bør vi ilegge overtredelsesgebyr?.....	20
5.2.1	Mindre alvorlige overtredelser	20
5.2.2	Sakstyper	20
5.3	Hvem treffer vedtak om overtredelsesgebyr?.....	21
5.4	Hvem kan pålegges overtredelsesgebyr?.....	22
5.5	Straffbarhetsvilkårene	22
5.5.1	Brudd på bestemmelser	22
5.5.2	Det må ikke foreligge straffrihetsgrunn	22
5.5.3	Overtrederen må ha skyldene.....	23
5.5.4	Overtrederen må ha utvist tilstrekkelig skyld	23
5.6	Foreldelse	23
5.7	Fakta må være klart og dokumenterbart	24
5.8	Hvilke undersøkelser kan gjøres av forvaltningen?	24
5.9	Særlig om vernet mot selvinkriminering	25
5.10	Oversendelse av saker for overtredelsesgebyr til Miljødirektoratet	26
5.10.1	Hvem kan oversende en sak om overtredelsesgebyr?	27
5.10.2	Før oversendelse av saken.....	27
5.10.3	Hva skal oversendes?.....	27
5.10.4	Miljødirektoratets vurdering av saken	28
5.11	Saksbehandlingen ved overtredelsesgebyr	28
5.12	Overtredelsesgebyrets størrelse	29
6.	Anmeldelse	29
6.1	Generelt om politianmeldelse	29
6.2	Overtredelser som bør anmeldes	30
6.3	Foreldelse	31

1. Innledning

1.1 Hva er en overtredelse?

Denne veilederen gir veiledning om oppfølging av ulovlige forhold i verneområder. Med ulovlige forhold mener vi overtredelser av regelverket for verneområder, dvs. brudd på bestemmelser i naturmangfoldloven, verneforskrifter og enkeltvedtak. Enhver handling som er i strid med forbud eller pålegg i naturmangfoldloven, verneforskrifter eller enkeltvedtak med hjemmel i disse, er å anse som en overtredelse av regelverket.

Eksempler på dette er:

- Bygging uten tillatelse
- Ferdsel i områder med ferdselsforbud
- Graving og oppgradering av kjørespor/enkle veier uten tillatelse
- Motorferdsel utover det som følger av en tillatelse
- Bruk av droner i områder med droneforbud

Brudd på vilkår i tillatelser er også overtredelser som bør følges opp, f.eks. når et tilbygg har et større areal eller annen utforming enn det som følger av tillatelsen.

1.2 Hvilke virkemidler finnes?

Naturmangfoldloven har flere bestemmelser som bør brukes for å følge opp overtredelser. Oppfølging bør skje for å opprettholde verneverdiene i verneområdet, men også for å hindre at nye overtredelser skjer i fremtiden.

I oppfølgingen av overtredelser skiller vi mellom

- 1) *forvaltningstiltak* som kan brukes for å stanse og rette opp i et ulovlig forhold og
- 2) *sanksjoner* som har som formål å straffe den eller de som har begått et lovbrudd.

I denne veilederen vil vi gi noen retningslinjer for når det er aktuelt å benytte disse virkemidlene og fremgangsmåten.

1.3 Forvaltningstiltak

Formålet med forvaltningstiltakene er å få stanset og rettet ulovligheter, for eksempel å få fjernet et ulovlig tiltak eller gjenopprettet naturverdier. Forvaltningstiltakene har ikke som formål å straffe overtrederen, men gjøres av hensyn til verneverdiene og verneformålet.

Naturmangfoldloven har følgende bestemmelser om forvaltningstiltak for å følge opp ulovligheter i verneområder:

- Retting, stans og avbøtende tiltak (§ 69)
- Direkte gjennomføring (§ 71)

- Tvangsmulkt (§ 73)

Forvaltningstiltakene kan i utgangspunktet benyttes på alle typer overtredelser av lov, forskrift og enkeltvedtak.

I tillegg til forvaltningstiltak, kan overtrederen få en *sanksjon* som nevnt i kap. 1.4.

1.4 Sanksjoner

Bestemmelser om sanksjoner er noe annet enn det vi omtaler som forvaltningstiltak. Sanksjoner har som formål å virke som straff og formålet er at straffen skal virke preventivt mot nye overtredelser.

Naturmangfoldloven har to typer sanksjoner:

- Overtredelsesgebyr ilagt av Miljødirektoratet (§ 74)
- Straff ilagt av politiet eller domstolene (§ 75)

Sanksjoner kan bare ilegges for brudd på bestemmelser og enkeltvedtak som er nevnt i henholdsvis naturmangfoldloven § 74 for overtredelsesgebyr og § 75 for straff. Det kan ikke ilegges både overtredelsesgebyr og straff for samme forhold. Det betyr at en må velge om det skal ilegges overtredelsesgebyr eller om saken skal politianmeldes.

De alvorligste overtredelsene skal som hovedregel anmeldes til politiet, mens de øvrige kan være aktuelle å følge opp med overtredelsesgebyr dersom vilkårene for dette er oppfylt. Dette er nærmere omtalt i kap. 5 og 6.

1.5 Hvorfor bør virkemidlene brukes?

Det er viktig at forvaltningen følger opp overtredelser med disse virkemidlene. Helst bør dette skje så raskt forvaltningen får kjennskap til overtredelsen. Rask oppfølging gir en bedre signaleffekt og vil gjøre reaksjonene mer forståelig for overtrederen enn dersom oppfølgingen kommer lenge etter at overtredelsen er begått. For overtredelsesgebyr er det videre en foreldelsesfrist på 2 år.

Manglende oppfølging av overtredelser i verneområder kan føre til at respekten for vernereglene svekkes. Det vil også virke svært urettferdig overfor de som følger regelverket dersom manglende etterlevelse ikke får konsekvenser. En utbredt praksis med etterfølgende tillatelser vil gi et uheldig inntrykk av at det er «lettere å få tilgivelse enn tillatelse». I tilfeller der det likevel er hensiktsmessig å gi etterfølgende tillatelse, kan et overtredelsesgebyr for bruddet på søknadsplikten virke preventivt for senere tilfeller.

Hensynet til likebehandling tilsier at praksisen med oppfølging av overtredelser bør være ensartet og konsekvent. Denne veilederen har som formål at praksisen knyttet til håndtering av overtredelser blir så ensartet som mulig.

2. Retting og stans

2.1 Hva er retting og stans?

Overtredelser av regelverket (lov, forskrift eller enkeltvedtak) medfører ofte en endret og uønsket tilstand i verneområdet. Naturmangfoldloven § 69 første ledd gir hjemmel for å pålegge retting og stans i en slik situasjon.

Stans betyr at en pågående ulovlig handling må opphøre, for eksempel pågående graving, bygging eller hogst. Med retting menes som oftest gjenoppbygging av en tidligere tilstand, for eksempel rivning av ulovlige bygninger eller mindre byggetiltak, fjerning av ulovlig tilført masse eller hensatte gjenstander, eller tilbakeføring av en ulovlig anlagt vei.

2.2 Plikt til å rette på eget tiltak

Den enkelte tiltakshaver har etter § 69 andre ledd en egen plikt til å stanse eller rette opp i overtredelser som forårsaker fare for forringelse av naturmangfoldet. Har forringelsen allerede inntrådt, gjelder plikten hindring av ytterligere forringelse og (om mulig) gjenoppbygging av den tidligere tilstand for mangfoldet ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak.

Tiltak som i seg selv kan medføre miljøforringelse av noen betydning, kan bare gjøres av den ansvarlige når forvaltningsmyndigheten har samtykket eller gitt pålegg.

Plikten til å gjøre tiltak som nevnt på eget initiativ gjelder bare når det ikke er "særlig urimelig". Hvorvidt det er særlig urimelig at vedkommende må gjøre tiltak, beror på en samlet vurdering av miljøvirkninger, effekten av tiltak, kostnadene og overtrederens skyld og økonomiske stilling.

Idet den enkelte har en slik plikt kan forvaltningen alltid påpeke plikten og anmode vedkommende om å rydde opp i forholdet, f.eks. ved å fjerne ulovlig søppel eller annet i strid med forskriften eller vedtaket. Dette kan være tilstrekkelig for at overtrederen ordner opp i det ulovlige forholdet.

2.3 Pålegg om retting og stans

Dersom overtrederen ikke ordner opp, forvaltningen vurderer det som utilstrekkelig med en mer uformell påpekning av plikt eller det haster med å få rettet forholdet, må det treffes

et formelt vedtak etter naturmangfoldloven § 69 som pålegger vedkommende å stanse eller rette opp i forholdet. Pålegg om retting og stans er ikke en form for straff, og et pålegg kan gis i tillegg til en straffesanksjon.

Et vedtak etter naturmangfoldloven § 69 er et enkeltvedtak. Vedkommende som pålegges stans eller retting skal ha et skriftlig forhåndsvarsel med frist til å uttale seg før det treffes et vedtak (som hovedregel, det er noen unntak fra dette se pkt 2.7 og 2.8). Et vedtak om stans eller retting kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser.

Som nevnt over har den som forårsaker fare for skade en viss plikt til selv å iverksette tiltak på eget initiativ for å sikre at forringelse av naturmangfoldet ikke skjer, etter naturmangfoldloven § 69 annet ledd. Vedkommende kan imidlertid ikke selv igangsette tiltak som i seg selv kan medføre skade eller forringelse uten samtykke eller pålegg fra forvaltningsmyndigheten.

2.4 I hvilke saker bør retting og stans brukes?

Tiltak som er i strid med loven, en forskrift eller et vedtak, bør stanses og kreves rettet. Dette er et av de viktigste virkemidlene loven gir både å få gjenopprettet det ulovlige forholdet, men også for å motvirke at søknadspliktige tiltak gjennomføres uten eller før det foreligger en tillatelse.

Dersom stans og retting benyttes der vilkårene er til stede, vil man redusere utviklingen av en praksis som gjør det lønnsomt å ta seg til rette og gjennomføre tiltak uten å søke eller i strid med vilkår for en gitt tillatelse, og øke respekten for regelverket. Dersom retting vil forverre situasjonen for naturmangfoldet, for eksempel fordi det må brukes tyngre redskaper eller maskiner, bør pålegg om retting imidlertid ikke gis.

Pålegg om retting kan for eksempel gå ut på å kreve rivning og fjerning av ulovlige bygninger, anlegg og konstruksjoner eller fjerning av tilført masse.

2.5 Hvem treffer vedtak om retting og stans?

Nasjonalpark- og verneområdestyrer, statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet kan gi pålegg om retting og stans. Det vil være forvaltningsmyndigheten for verneområdet som har primæransvaret for å følge opp overtredelser med pålegg om retting og stans.

Kommunene har ikke delegert myndighet etter naturmangfoldloven § 69, så dersom forvaltningsmyndigheten ligger til en kommune, bør kommunen ha et samarbeid med statsforvalteren om oppfølging av ulovlige forhold. Et alternativ er at

sanksjonsbestemmelsene i plan- og bygningsloven benyttes dersom det også foreligger en overtredelse av plan- og bygningsloven.

2.6 Vilkår for retting og stans

For å kreve retting av et forhold som allerede er utført, eller stans av et pågående forhold, kreves at tiltakene er i strid med naturmangfoldloven, forskrifter eller enkeltvedtak etter loven eller forskriftene. Det er ikke et krav om at det har oppstått skade på naturmangfoldet eller at det er fare for slik skade, det er tilstrekkelig at handlingen ikke er tillatt.

Et pålegg om retting/stans skal etter naturmangfoldloven § 69 rettes mot «den ansvarlige», og dette kan være både enkeltpersoner og juridiske personer (for eksempel selskaper, stiftelser og foreninger).

Dersom en arbeidstaker har begått overtredelsen i forbindelse med utførelsen av sine arbeidsoppgaver, bør et pålegg normalt rettes mot arbeidsgiveren. Når en selvstendig oppdragsmottaker har begått overtredelsen, beror det på en konkret vurdering hvorvidt pålegget skal rettes mot denne og/eller oppdragsgiver. (Momenter i vurderingen er hvilke opplysninger som ble gitt fra oppdragsgiver og hva som var arbeidsoppgavet. Var oppdraget av en slik art at oppdragstakeren hadde en undersøkelsesplikt?). Dersom det er flere «ansvarlige» for overtredelsen, kan pålegget rettes mot alle eller én enkelt. Oppdragsgiver og eier bør alltid underrettes med kopi av pålegget dersom pålegget rettes mot oppdragstaker.

2.7 Fremgangsmåte for pålegg om stans

Dersom et ulovlig forhold oppdages mens det fortsatt pågår, bør det pålegges stans. Dette for å begrense omfanget av ulovligheten og for å hindre eventuelle skadevirkninger på naturverdier eller risiko for dette.

Det vil ofte ikke være hensiktsmessig å forhåndsvarsle et pålegg om stans fordi det er ønskelig at virksomheten stanses med det samme for å begrense omfanget av ulovligheten og eventuelle skadevirkninger. Forvaltningsloven § 16 tredje ledd åpner for at forhåndsvarsling kan unnlates bl.a. når det er fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres eller når varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig.

Dersom pålegg om stans skal gjennomføres uten forhåndsvarsel, må en være sikker på at forholdet er ulovlig slik at en ikke risikerer å stanse lovlig virksomhet.

Dersom det i noen tilfeller likevel er hensiktsmessig å forhåndsvarsle et vedtak om stans, vises til kap. 2.8 om hva et forhåndsvarsel skal inneholde. I et forhåndsvarsel om stans, kan

det være nødvendig å gi den ansvarlige en kortere frist for å uttale seg enn i et forhåndsvarsel om retting.

2.7.1 Skriftlig vedtak om stans

Pålegg om stans er et enkeltvedtak og enkeltvedtak skal som hovedregel være skriftlige, jf. forvaltningsloven § 23. I en del tilfeller kan det være formålstjenlig å fatte vedtaket muntlig først og deretter nedtegne det skriftlig, se nærmere om dette i kap. 2.7.2.

Vedtak om stans skal inneholde:

- 1) Sakshistorikk: Bakgrunn og korrespondanse, herunder vedtak i saken.
- 2) Rettslig grunnlag: Informasjon om hvilke bestemmelser som er overtrådt, naturmangfoldloven § 69 første ledd og litt om innholdet i denne bestemmelsen.
- 3) Vurdering: Begrunnelse for hvorfor pålegget om stans gis.
- 4) Beskrivelse av pålegget: Hva kreves stanset?
- 5) Frist for stansing: skal stansing skje umiddelbart eller innen en frist? Vedkommende bør pålegges å varsle forvaltningsmyndigheten om når stansing er oppfylt.
- 6) Mulige konsekvenser av at pålegget ikke oppfylles.
- 7) Informasjon om klageadgangen, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage i tråd med bestemmelsene om underretning om vedtak i forvaltningsloven § 27.
- 8) Adgangen til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter etter forvaltningsloven §§ 18 – 19.

Dersom det treffes et skriftlig vedtak om stans, kan det være hensiktsmessig å samtidig forhåndsvarsle et fremtidig pålegg om retting dersom det på dette tidspunktet er klart hvilke rettingstiltak som vil bli krevd og med hvilken frist. I kap. 2.8.1 er det veiledning om hva et forhåndsvarsel skal inneholde.

2.7.2 Muntlig stans på stedet

Etter forvaltningsloven § 23 skal et enkeltvedtak være skriftlig om det ikke av praktiske grunner vil være særlig byrdefullt for forvaltningsorganet. Når det haster med stans, kan pålegg om stans gis muntlig og senere nedtegnes skriftlig. Fordelen med dette er at det muntlige vedtaket får umiddelbar virkning.

Muntlig pålegg er ofte det mest praktiske. Ulovlige forhold oppdages ofte av Statens naturoppsyn på oppsyn eller ved undersøkelser av innkomne tips. Da kan pålegg om øyeblikkelig stans gis muntlig på stedet av naturoppsynet. Det skal i slike tilfeller muntlig opplyses om bakgrunn, rettslig grunnlag, mulige konsekvenser av ikke å følge pålegget og klageadgangen. Det må også opplyses om hvem i forvaltningen som kan kontaktes i anledning saken. Pålegget om stans bør deretter snarest mulig gjøres skriftlig.

Dersom pålegg om stans er gjort av Statens naturoppsyn i felt, skal dette varsles til forvaltningsmyndigheten for videre oppfølging derfra.

Et muntlig vedtak om øyeblikkelig stans kan også gjøres av forvaltningsmyndigheten som har myndighet til å treffe vedtak om dette (se kap. 2.5). Pålegget om stans bør også i slike tilfeller snarest mulig gjøres skriftlig. For nasjonalpark- og verneområdestyrer kan myndigheten til å pålegge stans delegeres fra styrene til forvalter jf. vedtektene for styrene.

Det er viktig at et pålegg om stans følges opp av forvaltningsmyndigheten, slik at det blir avklart hva som skjer videre med saken. Det må avklares om det skal kreves retting eller om vedkommende først skal gis anledning til å søke om tillatelse selv om et tiltak er utført/påbegynt.

2.8 Fremgangsmåte for retting

Et pålegg om retting skal følge reglene for enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

2.8.1 Forhåndsvarsling av retting

Hovedregelen etter forvaltningsloven § 16 er at den ansvarlige skal forhåndsvarsles om at det vil komme et vedtak om retting. Hovedregelen er at forhåndsvarslet skal være skriftlig.

Forhåndsvarselet skal inneholde:

- 1) Bakgrunn for at pålegg vurderes
- 2) Rettslig grunnlag: Informasjon om hvilke bestemmelser som er overtrådt, naturmangfoldloven § 69 første ledd og litt om innholdet i denne bestemmelsen.
- 3) Tiltaket som vurderes pålagt, så konkret som mulig og med frist for gjennomføringen
- 4) Mulige konsekvenser av at pålegget ikke oppfylles (tvangsmulkt og direkte gjennomføring)
- 5) Frist for å uttale seg i saken, normalt 14 dager.

Dersom det er særlig byrdefullt å gi skriftlig underretning om retting, kan underretningen gis muntlig eller på annen måte, jf. forvaltningsloven § 16 andre ledd. Generelt sett må imidlertid forhåndsvarsel om retting være skriftlige.

I enkelte unntakstilfeller kan forhåndsvarsling unnlates og regler om dette finnes i forvaltningsloven § 16 tredje ledd. Forhåndsvarsel kan bl.a. unnlates når kravet til forhåndsvarsel fører til fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres. Et eksempel på dette er at det haster å kreve retting for å hindre eller redusere skade på naturmangfoldet. Forhåndsvarsel kan også unnlates unntaksvis når vedkommende på annen måte har fått kjennskap til at vedtak skal treffes og har hatt rimelig foranledning og tid til å uttale seg eller varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig.

2.8.2 Kravene til enkeltvedtak for retting

Hovedregelen er at pålegg om retting skal skje i et skriftlig vedtak.

Vedtaket skal inneholde informasjon om:

- 1) Sakshistorikk: Bakgrunn og korrespondanse, herunder vedtak i saken.
- 2) Rettslig grunnlag: Informasjon om hvilke bestemmelser som er overtrådt, naturmangfoldloven § 69 første ledd og litt om innholdet i denne bestemmelsen.
- 3) Vurdering: Begrunnelse for hvorfor pålegget gis.
- 4) Beskrivelse av pålegget: Hva kreves gjennomført? Dette må beskrives så klart og tydelig som mulig slik at ingen tvil oppstår om hva som konkret skal gjøres og hvordan. Dette er særlig viktig for å skape klarhet om når et rettingspålegg er oppfylt og for når eventuell løpende tvangsmulkt dermed kan opphøre.
- 5) Frist for gjennomføring: Det er viktig å fastsette en frist, fordi fristen får betydning for når forvaltningen kan iverksette nye tiltak som følge av at pålegget ikke er gjennomført (direkte gjennomføring eller tvangsmulkt). Fristen må være rimelig slik at den ansvarlige har en reell mulighet til å oppfylle pålegget. Vedkommende bør pålegges å varsle forvaltningsmyndigheten om når rettingspålegget er oppfylt, og dokumentere dette f.eks. gjennom bilder, video eller på annen etterrettelig måte. Ved mer kompliserte rettingspålegg bør befarung i fellesskap vurderes.
- 6) Mulige konsekvenser av at pålegget ikke oppfylles innen fastsatt frist. Disse er: Direkte gjennomføring på den ansvarliges regning og fastsettelse av tvangsmulkt.
- 7) Informasjon om klageadgangen, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage i tråd med bestemmelsene om underretning om vedtak i forvaltningsloven § 27. Dersom et forhold kreves rettet med kort frist og før klagefristen går ut (eller klagen realitetsbehandles), må det i vedtaket tas med informasjon om at mottakeren har rett til å begjære oppsettende virkning (dvs. be om at gjennomføringen utsettes) etter forvaltningsloven § 42.
- 8) Adgangen til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter etter forvaltningsloven §§ 18 – 19.

2.8.3 Oppfølging etter at rettingsfristen er gått ut

Forvaltningsmyndigheten må etter at fristen i pålegget er gått ut følge opp saken og undersøke om rettingen er utført.

Dersom rettingen er utført som pålagt i vedtaket, bør forvaltningsmyndigheten følge opp med en bekreftelse på at rettingen er i samsvar med pålegget. Dette bør gjøres skriftlig slik at det blir en formell og dokumenterbar avklaring på at pålegget er etterkommet og gjennomført på riktig måte.

Dersom retting ikke utføres, eller bare delvis utføres, må det vurderes om forvaltningsmyndigheten skal igangsette tvangsmulkt eller om retting bør gjøres av forvaltningen selv på den ansvarliges regning, såkalt direkte gjennomføring.

Fremgangsmåten for tvangsmulkt er nærmere beskrevet i kap. 3 og direkte gjennomføring i kap. 4.

2.9 Retting/stans og anmeldelse/overtredelsesgebyr

Et pålegg om retting eller stans har som formål å få rettet opp og reversert det ulovlige forholdet. Selv om et ulovlig forhold anmeldes, kan og bør det derfor gis pålegg om retting og stans dersom forholdene ligger til rette for det.

Det samme gjelder dersom forvaltningen har krevd retting først. At det er stilt krav om retting har i utgangspunktet ikke betydning for om forholdet i tillegg bør anmeldes eller medføre et overtredelsesgebyr.

Et vedtak om retting kan likevel ha betydning ved straffeutmålingen eller utmålingen av et overtredelsesgebyr. Dersom forholdet anmeldes, bør det derfor i anmeldelsen opplyses om at pålegg er gitt og eventuelt om pålegget er gjennomført.

For overtredelsesgebyr, bør det som hovedregel tas stilling til om ulovligheten skal kreves rettet før det bes om at Miljødirektoratet ilegger overtredelsesgebyr. Se nærmere om dette i kap. 5.

3. Tvangsmulkt

3.1 Hva er tvangsmulkt

Naturmangfoldloven § 73 gir adgang til å fatte vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkt er en pengebot som kan gis til den som ikke etterkommer et pålegg om retting. Formålet med tvangsmulkten er å legge press på den ansvarlige om å utføre rettingen i samsvar med pålegget. Mulkten kan gis som engangsbeløp som påløper når fristen for å gjennomføre vedtaket er oversittet eller som en løpende mulkt.

Det skal alltid være mulig for den ansvarlige å unngå tvangsmulkten ved å gjennomføre pålegget innen en fastsatt frist. Er fristen i vedtaket utløpt uten at forholdet er rettet, kan tvangsmulkt kreves fra dette og helt frem til rettingen er gjennomført. Tvangsmulkt løper ikke dersom etterlevelse av pålegget er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige.

Tvangsmulkten kan føles som en bot eller et gebyr, men regnes ikke som straff. Det betyr at det kan ilegges overtredelsesgebyr for ulovligheten som var grunnlaget for krav om retting eller at forholdet kan politianmeldes selv om det gis tvangsmulkt.

Vurderingen av om det skal fattes vedtak om tvangsmulkt bør som hovedregel tas uavhengig av om saken politianmeldelse eller besluttes å følge opp med overtredelsesgebyr.

3.2 I hvilke saker bør tvangsmulkt brukes?

I klare saker hvor et pålegg om retting ikke har blitt etterkommet, bør tvangsmulkt brukes i vid utstrekning for å få den ansvarlige til å gjennomføre rettingen. Informasjon om at tvangsmulkt kan benyttes dersom pålegget ikke utføres, eller et mer konkret forhåndsvarsel om tvangsmulkt, bør rutinemessig gis i vedtaket om retting for å opplyse tiltakshaver om virkningene av ikke å gjennomføre pålegget innen fastsatt frist.

Dersom et pålegg om retting er gitt, tilsier dette i seg selv at forvaltningsmyndigheten vurderer det som viktig at pålegget utføres av hensyn til verneverdiene, allmennpreventive hensyn, presedensvirkning el. Et pålegg om retting tilsier derfor at terskelen for å bruke tvangsmulkt bør være lav.

3.3 Hvem avgjør om tvangsmulkt skal ilegges?

Nasjonalpark- og verneområdestyrer, statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet har myndighet til å ilegge tvangsmulkt. Det vil imidlertid vanligvis være forvaltningsmyndigheten for verneområdet sin oppgave å påse at gitte pålegg blir fulgt og vurdere om det bør ilegges tvangsmulkt. Kommunen har ikke myndighet til å ilegge tvangsmulkt etter naturmangfoldloven.

3.4 Vilkår for tvangsmulkt

Vilkår for å anvende tvangsmulkt er:

1) Det foreligger overtredelse av en plikt

Plikten kan følge direkte av naturmangfoldloven eller være pålagt med hjemmel i naturmangfoldloven, forskrift eller enkeltvedtak med hjemmel i loven. Dette kan f.eks. være en plikt til å gjennomføre noe (f.eks. retting) eller en plikt til å avstå fra eller stanse noe (f.eks. pålegg om stans av et ulovlig tiltak).

2) Plikten må være klar og tydelig

Det skal ikke være tvil om hva den ansvarlige må gjøre for å oppfylle plikten. Tvangsmulkt kan derfor ikke fastsettes for å gjennomføre den generelle aktsomhetsplikten etter naturmangfoldloven § 6 uten at forvaltningen på forhånd har konkretisert i et pålegg hva den ansvarlige plikter å foreta seg for å overholde bestemmelsen.

3) Plikten må være mulig å overholde/oppfylle

Foreligger det tvil om hvorvidt det er mulig å oppfylle plikten, for eksempel på grunn av forhold utenfor den ansvarliges kontroll, bør tvangsmulkt ikke anvendes.

3.5 Fremgangsmåte for tvangsmulkt

Fastsetting av tvangsmulkt er enkeltvedtak og skal følge forvaltningslovens regler for enkeltvedtak med forhåndsvarsel og vedtak med klageadgang. Tvangsmulkten skal pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Hvor en enkeltperson har handlet på vegne av en bedrift/selskap skal tvangsmulkten ilegges bedriften/selskapet.

3.5.1 Engangsbeløp eller løpende tvangsmulkt

Det finnes ulike former for tvangsmulkt: Tvangsmulkt kan fastsettes som et engangsbeløp som påløper når fristen for å gjennomføre vedtaket er oversittet eller som en løpende mulkt med et beløp som påløper per dag/uke/måned. Det er også mulig å kombinere de to tvangsmulktformene, for eksempel ved at det først fastsettes en engangsmulkt, som deretter går over til en løpende mulkt når fristen for engangsmulkten er utløpt.

3.5.2 Forhåndsvarsel av tvangsmulkt

Forhåndsvarselet må redegjøre for hva saken gjelder, jf. forvaltningsloven § 16. Det må klart angis hva den ansvarlige plikter å gjøre for å unngå at tvangsmulkt løper, fristen for gjennomføring og tvangsmulktens størrelse. Det anbefales at parten gis en frist på 1-2 uker for å komme med sine merknader til varselet, før et evt. vedtak fattes. Generell informasjon om forvaltningsmyndighetens adgang til å treffe vedtak om tvangsmulkt i selve det vedtaket som fastsetter plikten, tilfredsstillende ikke kravene til forhåndsvarsel.

Beløpets størrelse fastsettes etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, men bør settes tilstrekkelig høyt til at den får ønsket effekt. Det kan sees hen til eksisterende praksis etter plan- og bygningsloven og forurensningsloven.

Det kan være hensiktsmessig å forhåndsvarsle tvangsmulkt i selve pålegget om retting, særlig dersom det er ønskelig at tvangsmulkten skal igangsettes så snart fristen for å rette er gått ut. De kravene som gjelder til et forhåndsvarsel, må i tilfelle fremgå av vedtaket og tiltakshaver må også ha anledning til å uttale seg til dette.

3.5.3 Vedtak om tvangsmulkt

Vedtaket om tvangsmulkt må klart angi hva parten må gjøre for å unngå at tvangsmulkt påløper, fristen for å utføre forpliktelsen og tvangsmulktens størrelse. Det må videre opplyses om adgangen til å påklage avgjørelsen.

Vedtak om tvangsmulkt kan påklages etter forvaltningslovens regler om klage over enkeltvedtak. Hovedregelen etter forvaltningsloven § 42 er at slik klage ikke gis oppsettende (utsettende) virkning. Dette betyr at tvangsmulkten løper, selv om vedtaket påklages, så lenge ikke noe annet er bestemt. Dersom det forvaltningsvedtak som tvangsmulkten er knyttet til påklages, og denne klagen gis oppsettende virkning, bør også tvangsmulktvedtaket utsettes til denne klagen er avgjort.

Klima- og miljødepartementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt. Dette kan være aktuelt i særlige tilfeller.

3.5.4 Innkreving av tvangsmulkt

For at tvangsmulkten skal ha ønsket og følbart effekt av å ikke gjennomføre pålegget, er det viktig at tvangsmulkten innkreves. For dagmulker er det hensiktsmessig at dette gjøres jevnlig. For engangsmulker kan dette gjøres med en gang fristen for gjennomføring er utløpt. Statens Innkrevingsentral (SI) kan foreta slik innkreving, og senere inndriving dersom tvangsmulkten ikke betales. Dette forutsetter at statsforvalteren har avtale med SI for å gjennomføre dette. Hvis ikke må forvaltningsmyndigheten selv sende slik innkreving. Tvangsmulkten tilfaller Staten.

Dersom den ansvarlige ikke betaler tvangsmulkten ved innkreving fra SI, kan denne inndrives. Vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdsloven (tvfl.) § 7-2 bokstav e). Dersom statsforvalteren har avtale med SI vil inndriving bli gjennomført derfra. Hvis det ikke foreligger slik avtale, må forvaltningsmyndigheten gjøre dette på egen hånd. Dette kan gjøres på følgende måte:

- utsendelse av to ukers varsel om forestående tvangsfullbyrding, jf. tvfl. § 4-18.
- deretter: begjæring om utlegg for namsmannen etter tvfl. § 7-3, første ledd
- namsmannen vil etter dette forelegge kravet for den ansvarlige med uttalefrist på 2 uker, før det tas utlegg. Utlegg forutsetter at namsmannen finner grunnlag for dette, og at det er verdier å ta utlegg i.

4. Direkte gjennomføring

4.1 Hva er direkte gjennomføring?

Direkte gjennomføring er forvaltningens adgang til selv å sørge for fysisk gjennomføring av pålegg etter naturmangfoldloven § 69 første ledd og § 70 andre ledd dersom pålegget ikke gjennomføres av den ansvarlige. Direkte gjennomføring kan også brukes når det haster å få gjennomført tiltak eller når det ikke kan påvises en ansvarlig.

Naturmangfoldloven § 71 regulerer adgangen forvaltningen har til selv å gjennomføre tiltakene og hjemmel til å kreve dekning av utgiftene til dette.

4.2 I hvilke saker bør vi bruke direkte gjennomføring?

Hovedregelen er at den ansvarlige for overtredelsen bør pålegges retting slik at vedkommende selv må sørge for gjenoppretting etter overtredelsen.

Tiltak det haster med å få gjennomført av hensyn til naturmangfoldet, kan imidlertid gjennomføres direkte av forvaltningen uten pålegg om retting først. I en konkret vurdering av om en skal bruke direkte gjennomføring uten pålegg, må det legges vekt på hvor mye det haster, hvor stor skade som kan oppstå og hvor stor interesse den ansvarlige må antas å ha i selv å gjennomføre tiltakene.

Direkte gjennomføring bør også gjennomføres der det ikke kan påvises en ansvarlig, f.eks. fjerning av ulovlig henlagte gjenstander som ikke har en påviselig eier.

Dersom et pålegg om retting ikke er gjennomført, selv etter bruk av tvangsmulkt, vil dette tale for direkte gjennomføring.

4.3 Hvem avgjør om det skal utføres direkte gjennomføring?

Nasjonalpark- eller verneområdestyrer, statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet har myndighet til å iverksette direkte gjennomføring. De fleste påleggene etter naturmangfoldloven § 69 vil være gitt av forvaltningsmyndigheten for verneområdet og det vil da vanligvis være forvaltningsmyndigheten sin oppgave å påse at gitte pålegg blir etterlevd. Dersom påleggene ikke blir fulgt opp av den ansvarlige, må samme myndighet vurdere direkte gjennomføring.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å bruke adgangen til direkte gjennomføring uten at det er gitt et pålegg til den ansvarlige i forkant. Forvaltningsmyndigheten vil som regel ha kjennskap til det ulovlige forholdet og er den myndigheten som oftest er nærmest til å vurdere spørsmålet om direkte gjennomføring uten foregående pålegg. Statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet, kan imidlertid også iverksette direkte gjennomføring, men det forutsettes kontakt med forvaltningsmyndigheten for verneområdet før dette besluttes.

4.4 Vilkår for direkte gjennomføring

Som hovedregel forutsetter adgangen til direkte gjennomføring at det er gitt et pålegg om retting som den ansvarlige ikke har oppfylt innen fristen, for eksempel at det er gitt pålegg om rivning av et ulovlig byggverk som ikke er etterkommet.

Det er to alternative unntak fra hovedregelen om at det må være gitt et pålegg til den ansvarlige:

- 1) det haster med å gjennomføre tiltaket av hensyn til naturmangfoldet, for eksempel for å hindre eller redusere skade på naturmangfoldet
- 2) det kan ikke påvises noen ansvarlig som et pålegg kan rettes mot.

I disse tilfellene kan direkte gjennomføring foretas, selv om det ikke er gitt et pålegg om retting i forkant.

4.5 Fremgangsmåte for direkte gjennomføring

Avhengig av hva slags type gjenopprettingstiltak som er aktuelt, må det vurderes om tiltaket kan gjøres av forvaltningen selv (saksbehandler eller forvalter), av Statens naturoppsyn etter avtale eller om det bør anskaffes en ekstern oppdragstaker. Reglene om offentlige anskaffelser skal i tilfellet benyttes for sistnevnte tilfelle.

Beslutning om direkte gjennomføring er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og skal som utgangspunkt *forhåndsvarsles*, jf. forvaltningsloven § 16 og tilfredsstillende kravene i forvaltningsloven kap. V. Er det særlig byrdefullt å gi skriftlig forhåndsvarsel, kan underretning gis muntlig eller på annen måte.

Det finnes imidlertid flere unntak fra kravet om forhåndsvarsling i forvaltningsloven § 16 tredje ledd, som kan være aktuelle i en sak om direkte gjennomføring. I praksis vil det ikke være aktuelt med forhåndsvarsling når det haster å få gjennomført rettingen eller når det ikke kan påvises en ansvarlig. I hastetilfeller bør det likevel vurderes å gi muntlig underretning der tiltakshaver er kjent.

Vedtaket om direkte gjennomføring skal som hovedregel gis skriftlig. Det er unntak fra kravet om skriftlighet når det av praktiske grunner vil være særlig byrdefullt for forvaltningsorganet, jf. forvaltningsloven § 23. Terskelen for hva som er særlig byrdefullt skal samtidig ikke være for høy i slike saker, men må vurderes ut fra forholdene i den enkelte sak. Selve vedtaket kan da ligge i den eksplisitte handlingen eller ved at tiltaket gjennomføres. Dersom vedtaket ikke treffes skriftlig med underretning til den ansvarlige, kan den ansvarlige kreve at vedtaket nedtegnes skriftlig, jf. forvaltningsloven § 27.

Vedtaket kan påklages på vanlig måte (også dersom det ikke er fattet skriftlig) innen tre uker. Dersom et vedtak påklages, bør det vurderes om gjennomføring av vedtaket kan utsettes til klagen er behandlet, jf. forvaltningsloven § 42. Skjer gjennomføringen før klagesaken er avgjort, får klageinstansens vedtak bare betydning ved at den ansvarlige fritas for dekning av utgifter.

4.6 Dekning av utgifter ved direkte gjennomføring

Utgifter ved direkte gjennomføring kan kreves dekket av den ansvarlige, jf. naturmangfoldloven § 71 andre ledd. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

I praksis må forvaltningen i første omgang betale utgiftene selv. Utgiftene kan kreves tilbakebetalt av den ansvarlige i etterkant. Regninger som påløper ved gjennomføringen, kan altså ikke fortløpende sendes den ansvarlige. Dette betyr at forvaltningsmyndigheten selv må ha penger til å kunne dekke disse utgiftene i første omgang før direkte gjennomføring igangsettes. Det kan videre ta noe tid før innkreving av forvaltningens utlegg finner sted dersom den ansvarlige ikke betaler frivillig.

De utgiftene forvaltningen i ettertid kan kreve dekket er nødvendige og forsvarlige utgifter. Hva som er nødvendig og forsvarlig, må vurderes innenfor den tid man har til rådighet for å skaffe oppdragsmottakere, maskiner og lignende og det må utvises et fornuftig skjønn. Eksempler på hva som kan kreves dekket er vederlag til oppdragsmottakere, overtidsutbetaling, materiellutgifter og erstatning for bruk av andres eiendom. Administrasjonskostnader kan ikke kreves dekket.

Så snart det økonomiske kravet er klarlagt, sendes et spesifisert og begrunnet krav om betaling til den ansvarlige. Det bør gis en betalingsfrist på ca. 3 uker. Kravet om utgiftsdekning er ikke et enkeltvedtak, og kan ikke påklages, men det kan prøves av domstolen.

Dersom betaling ikke skjer innen fristen bør følgende gjøres:

- utsendelse av to ukers varsel om forestående tvangsfullbyrding, jf. tvangsfullbyrdsloven (tvfl.) § 4-18.
- deretter; begjæring om utlegg for namsmannen etter tvfl. § 7-3 første ledd
- namsmannen vil etter dette forelegge kravet for den ansvarlige med uttalefrist på 2 uker, før det tas utlegg. Utlegg forutsetter at namsmannen finner grunnlag for dette og at det er verdier å ta utlegg i.

4.7 Politibistand i konfliktfylte saker

Dersom den tiltaket retter seg mot, fysisk motsetter seg direkte gjennomføring eller nekter å etterkomme et pålegg om å stanse virksomheten, kan forvaltningsmyndigheten ikke selv gripe fysisk inn. I slike situasjoner må myndighetene be om assistanse fra politiet.

I svært konfliktfylte saker vil man kunne få bistand fra politiet i forbindelse med direkte gjennomføring dersom berørt part fysisk motsetter seg dette, jf. politiloven § 2 første ledd,

pkt. 5-6. Man bør da ha etablert forhåndskontakt med politiet, slik at de kjenner saken og på forhånd har fått anledning til å vurdere grunnlaget for bistand under gjennomføringen.

5. Overtredelsesgebyr

5.1 Hva er overtredelsesgebyr?

Overtredelsesgebyr kan gis for overtredelser i verneområder etter nærmere regler i naturmangfoldloven § 74. Forvaltningsloven kap. IX har generelle regler om bruk av overtredelsesgebyr som supplerer naturmangfoldloven § 74.

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon, men regnes som straff etter Den europeiske menneskerettskonvensjon. Overtredelsesgebyr er et alternativ til å politianmelde en ulovlig handling. Overtredelsesgebyr kan ilegges i tillegg til forvaltningstiltak som stans, retting og tvangsmulkt.

Bruk av overtredelsesgebyr skal bidra til å skape respekt for regelverket og ilegges ut fra individual- og allmennpreventive hensyn. Overtredelsesgebyr skal brukes på overtredelser som isolert sett vurderes som mindre alvorlige.

5.2 I hvilke saker bør vi ilegge overtredelsesgebyr?

5.2.1 Mindre alvorlige overtredelser

Det er forutsatt at overtredelsesgebyr skal forbeholdes overtredelser som isolert sett vurderes som mindre alvorlige overtredelser. Omfattende brudd på loven, forskrifter eller tillatelser, vil være så alvorlige at de bør følges opp med politianmeldelse.

Som mindre alvorlig overtredelser regnes formalovertredelser, (mindre) brudd på vilkår i tillatelser og overtredelser av lite omfang og som er uten eller med svært små konsekvenser for natur eller dyreliv.

Overtredelsesgebyr kan vurderes når allmennprevensjonen vurderes tilstrekkelig ivaretatt gjennom overtredelsesgebyr, f.eks. fordi et raskt og følbart gebyr vurderes mer hensiktsmessig enn et forelegg som kommer på et senere tidspunkt.

5.2.2 Sakstyper

Overtredelsesgebyr kan brukes som reaksjonsform på de fleste sakstypene forutsatt at overtredelsen vurderes som mindre alvorlig. Det er bl.a. ilagt overtredelsesgebyr for ulovlig

bruk av droner, ferdsel i områder med ferdselsforbud, brudd på vilkår i byggetillatelse, hogst, samt ved brudd på søknadsplikten hvor det i ettertid er gitt tillatelse.

Likebehandlingsprinsippet innebærer at like saker skal behandles likt. Ulovlig bruk av droner og ferdsel i ferdselsforbudsområder er eksempler på overtredelser hvor skyldgraden og karakteren av overtredelsens er relativt lik i mange saker. Disse sakene ønsker vi derfor at oversendes Miljødirektoratet for vurdering av overtredelsesgebyr fremfor å politianmeldes. Dersom det er skjerpene omstendigheter ved overtredelsen, kan det likevel være grunn til å anmelde forholdet, noe som kan vurderes av Miljødirektoratet i den enkelte sak.

Overtredelsesgebyr bør ikke benyttes på forsettlige overtredelser. Skyldgraden tilsier da som oftest at forholdet bør politianmeldes ut fra preventive grunner. Overtredelser vil være forsettlig dersom det er gitt avslag på en søknad og tiltaket likevel gjennomføres.

Når det er utført et søknadspliktig tiltak uten at det foreligger en tillatelse i forkant, kan overtredelsesgebyr ilegges dersom vedkommende får etterfølgende tillatelse. I slike tilfeller foreligger et brudd på søknadsplikten.

Videre kan det vurderes å ilegge overtredelsesgebyr for et forhold som er henlagt av politiet pga. manglende kapasitet eller når politiet har henlagt saken for overføring til forvaltningen for oppfølging med overtredelsesgebyr.

Det kan ikke gis overtredelsesgebyr for manglende oppfølging av pålegg om retting etter § 69. Det skyldes at naturmangfoldloven § 74 ikke gir adgang til å ilegge gebyr for brudd på vedtak etter § 69.

5.3 Hvem treffer vedtak om overtredelsesgebyr?

Miljødirektoratet er delegert myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter naturmangfoldloven § 74. Myndigheten er ikke videredelegert til andre forvaltningsorganer. Dette skyldes at ordning med overtredelsesgebyr i verneområder er ny og at det er behov for å utvikle en ensartet praksis på området.

Dersom forvaltningen blir kjent med overtredelser som bør følges opp med overtredelsesgebyr, må saken oversendes til Miljødirektoratet. I kapittel 5.10 gis det veiledning om hva som bør gjøres før oversendelse av saken og hvilke opplysninger og dokumenter som må være med i oversendelsen.

5.4 Hvem kan pålegges overtredelsesgebyr?

Sanksjonen kan pålegges den som er skyld i en overtredelse. Både fysiske og juridiske personer, dvs. både privatpersoner og foretak, organisasjoner ol, kan ilegges overtredelsesgebyr. Forvaltningsorganer anses som juridiske personer og kan ilegges overtredelsesgebyr på samme måte som foretak.

Er overtredelsen begått av en arbeidstaker innenfor rammen av tjenesten, ilegges arbeidsgiver overtredelsesgebyret.

I oppdragsforhold, kan overtredelsesgebyr ilegges både oppdragsgiver og oppdragstaker dersom vilkårene er oppfylt for begge. Det er gitt veiledning om dette i kap. 5.5.5.

5.5 Straffbarhetsvilkårene

Overtredelsesgebyr regnes som straff og de fire straffbarhetsvilkårene i strafferetten må være oppfylt for at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges. Dette gjelder følgende vilkår:

- 1) handlingen må bryte en lov- eller forskriftsbestemmelse, eller en bestemmelse/vilkår i enkeltvedtak med hjemmel i forskrift eller lov
- 2) det må ikke foreligge en straffrihetsgrunn
- 3) overtrederen må ha skyldevne
- 4) overtrederen må ha utvist tilstrekkelig skyld (uaktsomhet eller forsett)

5.5.1 Brudd på bestemmelser

Det må foreligge en overtredelse, det vil si at det er foretatt en handling som bryter med bestemmelser i naturmangfoldloven, verneforskrifter eller bestemmelser/vilkår i enkeltvedtak etter dette regelverket. Den enkelte skal vite hva man kan straffes for og i strafferetten gjelder det et klarhetsprinsipp. Det innebærer bl.a. at forbudsbestemmelsen som er overtrådt må være tilstrekkelig klar. Tilsvarende kan vi bare ilegge gebyr for brudd på vilkår i en tillatelse dersom vilkårene er tilstrekkelig klare.

5.5.2 Det må ikke foreligge straffrihetsgrunn

Det følger av straffeloven at noen situasjoner er så spesielle at handlinger som normalt ville være ulovlige kan gjennomføres uten at man kan straffes. Disse situasjonene er regulert i straffeloven § 17 om nødrett, § 18 om nødverge og § 19 om selvtekt.

5.5.3 Overtrederen må ha skyldevne

I straffeloven § 20 er det to vilkår som være oppfylt for at personen som har begått det ulovlige skal ha skyldevne:

- vedkommende må være over 15 år, se straffeloven § 20 første ledd
- det må ikke foreligge en utilregnelighetsgrunn som nevnt i straffeloven § 20 andre ledd

5.5.4 Overtrederen må ha utvist tilstrekkelig skyld

Vi må vite hvem som er skyld i overtredelsen og hvem et gebyr skal rettes mot.

Overtredelsesgebyr kan bare ilegges den eller de som har utvist tilstrekkelig skyld. Fysiske personer må ha handlet forsettlig eller uaktsomt. For foretak og andre juridiske personer gjelder det også et krav om at den som har handlet på foretakets vegne har opptrådt forsettlig eller uaktsomt.

Det er i mange saker åpenbart hvem som har skyld i overtredelsen og som et gebyr skal rettes mot. I andre saker kan dette være mer krevende å vurdere fordi det er flere som er involvert i hendelsen.

Særlig om oppdragsforhold

Tiltakshaver som har fått en tillatelse kan ha brukt en entreprenør til å utføre tiltaket. Dersom tiltaket bryter med tillatelsen og vilkårene for denne, er spørsmålet hvem av dem som har opptrådt uaktsomt eller forsettlig. Er det tiltakshaver som tillatelsen er utstedt til og som har igangsatt tiltaket? Eller er det utførende entreprenør, eller er eventuelt begge parter som har skyld i overtredelsen?

Svaret på spørsmålet blir hvem av dem som kan klandres for overtredelsen. Dette må vurderes på bakgrunn av opplysninger og dokumentasjon (bevisene) som foreligger i saken. Tiltakshaver kan ha vært aktsom og gjort det han kan for å få entreprenøren til å utføre oppdraget i tråd med tillatelsen: Han har f.eks. informert om at tiltaket skal utføres i et verneområde og må gjøres i henhold til tillatelsen, gitt kopi av denne til å ha med i felt, og foretatt befaringsammen med entreprenøren. Dersom entreprenøren likevel utfører i strid med vilkårene, og ulovligheten dermed skyldes at entreprenøren uaktsomt eller forsettlig har utført tiltaket i strid med oppdraget og tillatelsen, taler mye for at tiltakshaver ikke kan straffes. I slike tilfeller kan entreprenøren være den som bør ilegges et overtredelsesgebyr.

5.6 Foreldelse

Overtredelsesgebyr kan bare ilegges for overtredelser som ikke er foreldet. Det er en foreldelsesfrist på 2 år etter naturmangfoldloven § 74 for illeggelse av overtredelsesgebyr.

Foreldelsesfristen regnes fra tidspunktet den ulovlige handlingen er slutført. Dette gjelder også for ulovlige byggetiltak, hvor det avgjørende blir når byggearbeidene er slutført. Foreldelsesfristen avbrytes ved at det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr.

5.7 Fakta må være klart og dokumenterbart

Beviskravet for de faktiske forholdene som legges til grunn for overtredelsesgebyret er som hovedregel *klar sannsynlighetsovervekt*. Dette betyr at overtredelsesgebyr bare kan brukes når det er relativt enkelt å klarlegge de faktiske forholdene.

De faktiske opplysningene som er grunnlaget for å ilegge en sanksjon må være avklart og det må på bakgrunn av bevisene foreligge klar sannsynlighetsovervekt for at gjerningspersonen har gjort den ulovlige handlingen og at det er utvist tilstrekkelig grad av skyld. Vi kan ikke ilegge gebyr basert på antakelser eller påstander.

Vi må kunne dokumentere:

- a) overtredelsen – hva er gjort og hvor
- b) når den er begått for å avklare at forholdet ikke er foreldet
- c) av hvem

Dokumentasjon kan være rapport fra Statens naturoppsyn eller rapporter fra befaringsforvaltningsmyndigheten har gjennomført. Bilder som dokumenterer forholdet, bør være en del av denne dokumentasjonen. Dersom det er hentet bevis/dokumentasjon fra nettet, må det tas skjermdumper for å sikre bevisene. Tips fra publikum må sjekkes og følges opp med befaringsrapport el.

5.8 Hvilke undersøkelser kan gjøres av forvaltningen?

Dersom forvaltningsmyndigheten blir oppmerksom på et forhold som kan være gjort i strid med regelverket eller tillatelser, er det forvaltningsmyndighetens oppgave å klarlegge dette nærmere.

Forvaltningen kan gjøre undersøkelser for å klarlegge om det er begått en overtredelse, omfanget av overtredelsen, virkninger på verneverdiene og hvem som har utført handlingen. Dette er nødvendig for å kunne gjennomføre forvaltningstiltak og for senere å vurdere om en overtredelse bør føre til sanksjoner.

Det følger av straffeprosessloven § 225 at "Etterforskning utføres av politiet". Forvaltningen skal altså ikke etterforske, dette tilligger politiet som utfører etterforskning innenfor de rammene som gjelder for avhør, sikring av bevis, øvrige undersøkelser osv.

Forvaltningen kan imidlertid alltid som et ledd i sine undersøkelser:

- 1) innhente opplysninger ved søk i databaser, som f.eks. grunnboken
- 2) dokumentere tiltaket gjennom bilder, kartfesting etc.
- 3) snakke med grunneier, tiltakshaver og andre for å finne ut om det har skjedd noe ulovlig, og for å kunne ta stilling til om det er noe som skal pålegges rettet eller følges opp i sanksjonssporet.

Dersom det i en samtale blir tydelig at det foreligger en ulovlig handling som det er aktuelt å gi vedkommende en sanksjon for, skal forvaltningsmyndigheten opplyse om at det kan foreligge en rett for vedkommende til å forholde seg taus, se nærmere om dette i kap. 5.9 om vernet mot selvinkriminering.

Det er viktig å være oppmerksom på at naturmangfoldloven bestemmelser om granskning (§ 64) og pålegg om å gi opplysninger (§ 65) er delegert til Miljødirektoratet for å gi Statens naturoppsyn de nødvendige fullmaktene i kontrollsituasjoner. Forvaltningsmyndigheten er ikke tilsynsmyndighet og har ikke myndighet etter disse lovbestemmelsene.

Forvaltningsmyndigheten kan derfor ikke foreta granskning eller pålegge noen å gi opplysninger. Undersøkelser og spørsmål som stilles fra forvaltningsmyndigheten må derfor baseres på frivillighet hos den man snakker med.

Ettersom forvaltningens mulighet for undersøkelser vil være utilstrekkelige i noen saker, kan det være nødvendig å anmelde forholdet til politiet. Forholdet må anmeldes dersom det er behov for etterforskning for å avklare faktum eller for å avklare hvem et gebyr skal rettes mot (enten fordi gjerningspersonen er ukjent eller det er behov for å avklare ansvarsforholdet mellom flere involverte). Dette gjelder også selv om overtredelsesgebyr vurderes som en riktig sanksjon. Politiet kan etter å ha etterforsket saken, henlegge saken for overføring til forvaltningen for ileggelse av overtredelsesgebyr etter straffeprosessloven § 71c. I en anmeldelse av slike saker bør det da signaliseres at overtredelsesgebyr kan være aktuelt når saken er etterforsket og at det bør tas kontakt med Miljødirektoratet for nærmere dialog om dette.

5.9 Særlig om vernet mot selvinkriminering

Selvinkrimineringsvernet er retten til å forholde seg taus og ikke måtte bidra til egen domfellelse, dvs. en rett til å nekte å svare på spørsmål eller gi opplysninger på annen måte dersom dette kan utsette vedkommende for straff.

Det følger av forvaltningsloven § 48 at forvaltningen plikter til å orientere om selvinkrimineringsvernet i tilfeller der det kan foreligge en taushetsrett. I lovbestemmelsen står det at i *en sak om administrativ sanksjon skal forvaltningsorganet gjøre parter som det er aktuelt for, oppmerksom på at det kan foreligge en rett til ikke å svare på spørsmål eller utlevere*

dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff.

En kort, generell veiledning vil normalt være tilstrekkelig. En slik begrenset orientering gjør at parten blir oppmerksom på sine rettigheter.

Grensen for når man plikter å orientere om vernet kan være vanskelig å trekke. Plikten til å orientere gjelder bare overfor parter som står i en situasjon der vernet mot selvinkriminering faktisk vil slå inn. Dvs. at man mistenker at vedkommende man ber om opplysninger fra kan ha gjort noe straffbart, og bruddet tenkes fulgt opp med en straffesanksjon gjennom anmeldelse eller gebyr. Dette er som regel på det tidspunkt en sak går over fra å være en ordinær forvaltningssak til å bli en sak om overtredelsesgebyr. Stiller man spørsmål utelukkende for å avklare et pålegg om retting og hvem dette skal rettes mot, trer vernet og dermed orienteringsplikten, ikke inn. Dersom det senere kommer frem opplysninger som gjør saken mer alvorlig og endrer vurderingen av hvilke tiltak det ulovlige forholdet skal følges opp med, vil plikten til å orientere gjelde fra dette tidspunktet.

Er man derimot på et felt hvor man vet at anmeldelse eller gebyr er sannsynlig, inntreer plikten, og vedkommende skal orienteres om at han kan ha rett til å forholde seg taus eller ikke måtte utlevere dokumenter eller lignende.

Hva hvis man har innhentet opplysninger, men ikke informert om vernet? Forklaringer/bevis som er innhentet i strid med selvinkrimineringsvernet kan medføre at bevisene anses som ulovlig innhentet og ikke kan brukes, men det er ingen automatikk i dette. Det vil bero på en samlet vurdering og i praksis blir det ofte avgjørende hvilke andre bevis man har. Denne vurderingen tas av politi/domstol, og i første omgang av Miljødirektoratet når det gjelder saker om overtredelsesgebyr. Manglende orientering får dermed ingen betydning for om en sak bør anmeldes eller sendes Miljødirektoratet for vurdering av gebyr. Det er imidlertid viktig at det opplyses om at opplysninger er innhentet uten at man informerte om selvinkrimineringsvernet.

5.10 Oversendelse av saker for overtredelsesgebyr til Miljødirektoratet

Dersom forvaltningsmyndigheten blir kjent med overtredelser som bør følges opp med overtredelsesgebyr, bør saken oversendes til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet avgjør i det enkelte tilfellet om overtredelsesgebyr bør ilegges som reaksjon. Miljødirektoratet kan også ilegge overtredelsesgebyr på eget initiativ.

5.10.1 Hvem kan oversende en sak om overtredelsesgebyr?

Nasjonalpark- og verneområdestyrer, statsforvalter og kommuner med forvaltningsmyndighet for verneområder kan sende saker til Miljødirektoratet for bruk av overtredelsesgebyr.

Særlig om nasjonalpark- og verneområdestyrer

For nasjonalpark- og verneområdestyrer er det styrene som beslutter om en sak skal oversendes til Miljødirektoratet med sikte på overtredelsesgebyr. Styrene kan delegere til sine forvaltere myndighet til å sende over saker til Miljødirektoratet uten styrebehandling. Dette bør gjøres for å sikre en rask oppfølging av ulovlighets saker.

Dersom saken skal legges frem for styret, kan den legges frem med en innstilling fra forvalter som i andre saker. Styrets konklusjon vedørende om en sak skal oversendes for overtredelsesgebyr, vil være en beslutning i styret, men ikke et enkeltvedtak (og kan derfor ikke påklages).

5.10.2 Før oversendelse av saken

Forvaltningsmyndigheten kan ta kontakt med Miljødirektoratet for enkle forhåndsavklaringer av om en sak er egnet for overtredelsesgebyr.

Beslutningen av om det bør ilegges gebyr avgjøres av Miljødirektoratet etter at det er sendt en formell henvendelse om saken og vi har gått gjennom de skriftlige dokumentene.

Før saken oversendes til Miljødirektoratet må forvaltningsmyndigheten ha vurdert om det skal gjøres forvaltningstiltak som nevnt i kap. 1.3. Vi forutsetter at et pågående ulovlig forhold er stanset før saken vurderes for overtredelsesgebyr. Spørsmålet om et forhold skal rettes bør også avklares og igangsettes av forvaltningsmyndigheten før saken oversendes til Miljødirektoratet for overtredelsesgebyr. Når det er varslet et krav om retting, kan prosessen med å ilegge et overtredelsesgebyr gå parallelt med rettingssaken.

Miljødirektoratet ønsker at overtredelser følges opp raskt, slik at et eventuelt overtredelsesgebyr ikke kommer for lenge etter at overtredelsen er utført. Dette vil virke mer preventivt enn om overtredelsesgebyret kommer lenge etter at lovbruddet er gjennomført.

5.10.3 Hva skal oversendes?

I oversendelsen må det gis opplysninger som har betydning for vurderingen av om det kan og bør ilegges overtredelsesgebyr. Oversendelsen bør som hovedregel unntas offentlighet etter offentleglova § 24 annet ledd.

All informasjon som opplyser saken, skal følge oversendelsen til Miljødirektoratet. Oversendelsesbrevet kan vise til andre dokumenter som oversendes, men må inneholde informasjon om de meste sentrale forholdene.

I oversendelsesbrevet må følgende informasjon gis:

- hva som har skjedd, når, hvor og av hvem
- hvilken bestemmelse (eventuelt vilkår i en tillatelse) som er brutt
- navn og kontaktinformasjon på den/de som har begått handlingen
- kort om bevisene i saken
- hvordan forvaltningsmyndigheten vurderer alvorlighetsgraden av overtredelsen, f.eks. konsekvenser
- informasjon om hvordan overtredelsen er fulgt opp med forvaltningstiltak, f.eks. om det er gitt pålegg om retting eller om det er gitt eller aktuelt med etterfølgende tillatelse.

Følgende dokumenter vedlegges:

- rapport fra tilsyn, dokumentbevis, bilder, kartfestinger ol. Alle dokumenter må være datert, herunder også bilder dersom det oversendes bildefiler
- vedtak og korrespondanse i saken.

Overtrederen skal ikke ha kopi av oversendelsen eller varsles på dette stadiet. Miljødirektoratet vil forhåndsvarsle overtrederen dersom vi går videre med en sak om overtredelsesgebyr.

5.10.4 Miljødirektoratets vurdering av saken

Miljødirektoratet vurderer konkret for hver enkelt sak om vilkårene for å ilegge overtredelsesgebyr er oppfylt. Vi vil vurdere om det foreligger et avklart faktum og bevissituasjon som viser at den aktuelle overtrederen har begått den konkrete handlingen med uaktsomhet eller forsett, og at forholdet ikke er foreldet.

Vi må også forsikre oss om at bestemmelsen eller enkeltvedtaket som er overtrådt er tilstrekkelig klart.

Videre vil Miljødirektoratet vurderer om det er forholdsmessig å ilegge overtredelsesgebyr og om saken er så alvorlig at den må anmeldes.

Dersom Miljødirektoratet ikke går videre med saken, blir forvaltningsmyndigheten orientert om dette og bakgrunnen for beslutningen.

5.11 Saksbehandlingen ved overtredelsesgebyr

Miljødirektoratet sørger for saksbehandlingen i en sak om overtredelsesgebyr.

Overtrederen vil få et forhåndsvarsel og mulighet til å uttale seg før det gis et vedtak om å ilegge overtredelsesgebyr. Ileggelse av overtredelsesgebyr er et enkeltvedtak som kan påklages av den som får gebyret. Klima- og miljødepartementet er klagemyndighet for vedtak om overtredelsesgebyr.

Forvaltningsmyndigheten får kopi av forhåndsvarsel og vedtak i saken.

5.12 Overtredelsesgebyrets størrelse

Miljødirektoratet utmåler overtredelsesgebyrene individuelt etter forskrift 11. desember 2020 nr. 2726 om øvre ramme for overtredelsesgebyr etter naturmangfoldloven § 74.

I forskriften er det fastsatt at overtredelsesgebyr ikke skal overstige seks ganger folketrygdens grunnbeløp for foretak og to ganger folketrygdens grunnbeløp for fysiske personer. Overtredelsesgebyrene vil som oftest ligge langt under de foreslåtte maksimale grensene ettersom de alvorligste overtredelsene vil følge straffespolet.

Utmåling av overtredelsesgebyr skjer på bakgrunn av en helhetsvurdering. I vurderingen av overtredelsesgebyr mot fysiske personer kan det blant annet legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, fordeler som er eller kunne vært oppnådd ved lovbruddet, samt overtrederens skyld og økonomiske evne, jf. forvaltningsloven § 46.

Momenter som kan vektlegges i utmålingen av overtredelsesgebyr for foretak følger av forvaltningsloven § 46 annet ledd. Det kan bl.a. legges vekt på om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser, om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen, om det foreligger gjentakelse og foretakets økonomiske evne.

Miljødirektoratet har i sin praksis sett hen til politiets bøtenivå for overtredelser. Overtredelsesgebyret skal virke tilstrekkelig preventivt, samtidig som gebyret skal være forholdsmessig tatt i betraktning overtredelsens omfang og virkninger.

6. Anmeldelse

6.1 Generelt om politianmeldelse

De alvorlige overtredelsene skal følges opp med politianmeldelse. Forvaltningen må vurdere konkret i hver enkelt sak om en overtredelse er så alvorlig at den bør følges opp med politianmeldelse.

Begrunnelsen for å bruke politianmeldelse i disse sakene, er først og fremst den sterke allmennpreventive effekten dette har, ved at straffen virker avskrekkende på andre som får

høre om saken. Straffen kan også ha individualpreventiv effekt, ved at den som straffes ikke begår nye overtredelser i fremtiden.

Det kan ikke ilegges overtredelsesgebyr dersom en sak politianmeldes. Videre kan en sak som det er ilagt overtredelsesgebyr for, ikke politianmeldes. Dette skyldes at begge sanksjonene regnes som straff og at det er et forbud mot dobbeltstraff. Det er først og fremst alvorlighetsgraden som avgjør om et forhold bør politianmeldes eller føre til overtredelsesgebyr.

Politianmeldelse stenger ikke for andre forvaltningstiltak som stans, retting, direkte gjennomføring og bruk av tvangsmulkt. Forvaltningen bør som hovedregel ikke legge sine forvaltningstiltak på vent i påvente av at en straffesak blir avgjort. Det er tvert imot viktig at f.eks. vedtak om retting gis så snart som mulig, der forvaltningen mener dette skal gjøres. Forvaltningen må gjøre sine vurderinger uavhengig av de strenge krav til bevisvurdering som gjelder i strafferetten.

6.2 Overtredelser som bør anmeldes

Det må foretas en konkret vurdering av om en overtredelse bør føre til politianmeldelse eller overtredelsesgebyr. De alvorlige overtredelsene skal alltid politianmeldes ettersom bruk av overtredelsesgebyr vil være en for mild reaksjon og gir en uheldig signaleffekt i slike saker.

Det er for forvaltningen avgjørende å ha kontroll med naturinngrep, arealendringer og motorferdsel for å kunne forvalte verneområdene på en slik måte at verneformålet ivaretas. Ulovlige irreversible naturinngrep og arealendringer, samt overtredelser av motorferdselsforbud bør derfor som hovedregel anmeldes. Ved brudd på vilkår i tillatelser vil valg av sanksjon kunne vurderes ut fra omfang av skade.

Generelt bør saken anmeldes hvor ett eller flere av disse momentene er til stede:

- **Omfattende brudd på lov/forskrift/tillatelse**

Hva slags type brudd er det? Hvor alvorlig er bruddet? Er det flere lovbrudd samtidig? Overtredelsens art eller antall brudd på en verneforskrift kan tilsi at overtredelsen anses som alvorlig.

- **Overtredelsen har store konsekvenser for naturmangfoldet eller risiko for dette**

Hvilke konsekvenser har lovbruddet for naturmangfoldet? Kunne lovbruddet fått store konsekvenser? Forholdet skal anmeldes når overtredelsen har medført irreversibel skade eller skade det tar lang tid å reparere. Det samme gjelder i tilfeller hvor det ikke har intrådt skade, men dette skyldes flaks eller tilfeldigheter.

- Det foreligger sterk grad av utvist skyld

Har gjerningspersonen gjort lovbruddet forsettlig (med vilje)? Har gjerningspersonen handlet klanderverdig og er sterkt å bebreide for lovbruddet? Forsettlig overtreddelser skal normalt anmeldes.

- Det foreligger sterke allmennpreventive hensyn

Kan en strengere sanksjon hindre at andre gjør det samme lovbruddet senere? Slike hensyn veier tungt når håndteringen av en overtreddelse kan få betydning for andres adferd.

Eksempler på overtreddelser som normalt bør anmeldes i verneområder:

- Ulovlig fysiske inngrep av varig karakter, for eksempel veibygging, oppføring av bygninger eller andre anlegg.
- Søker gjennomfører tiltaket selv om det er gitt avslag på søknaden.
- Ulovlig motorferdsel.

I sakstyper hvor Miljødirektoratet har praksis for å ilegge overtreddelsesgebyr, vil hovedregelen være at overtreddelsesgebyr skal benyttes og at slike saker ikke skal politianmeldes. Dette gjelder ulovlig bruk av droner og brudd på ferdselsforbud.

Dersom det gis etterfølgende tillatelse for et ulovlig gjennomført tiltak, vil overtreddelsesgebyr ofte kunne være en mer egnet reaksjon enn politianmeldelse. Dette vil imidlertid bero på alvorlighetsgraden av overtreddelsen og konsekvensene det har hatt at tiltaket er utført uten tillatelse i forkant.

Miljødirektoratet bistår i vurderingen av om en sak bør politianmeldes eller oversendes for overtreddelsesgebyr.

6.3 Foreldelse

Overtrederer kan ikke straffes dersom det straffbare forholdet er foreldet. Brudd på naturmangfoldloven foreldes etter 10 år, jf. straffeloven § 86.

Foreldelsesfristen løper fra den dagen det straffbare forholdet er opphørt og avbrytes ved rettslige skritt som medfører at den mistenkte får stilling som siktet (f.eks. ved utferdigelse av et forelegg, ransaking eller pågripelse). Fristen avbrytes ikke ved at et forhold anmeldes.

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet.

Vi jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder
Postboks 6105
9291 TROMSØ

Trondheim, 09.02.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2024/1686

Saksbehandler:
Hege Langeland

Ny veileder om oppfølging av ulovlige forhold i verneområder

Vi har revidert vår tidligere veileder M-617 | 2016 og erstattet denne med ny veileder Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder M-2692|2024. Veilederen ligger på våre nettsider under [Forvaltning av verneområder: Rundskriv og veiledere](#).

Veilederen har et nytt kapittel om overtredelsesgebyr, som vi håper vil være nyttig i det videre arbeidet fremover.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Tone Lise Alstad Eid
seksjonsleder

Hege Langeland
seniorrådgiver

Arkivsaksnr: 2024/2266-2

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 26.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	2/24	05.03.2024

Godkjenning av saksliste og innkalling

Forvalters innstilling

Verneområdestyret godkjenner sakslista til møtet.

Verneområdestyret godkjenner innkalling til møtet.

Saksopplysninger

Styret fikk varsel og foreløpig innkalling til møte tre uker før møtet avholdes. Saker sendes ut en uke før møtet.

Sakslista er foreslått av administrasjonen.

Vurdering

Det er ikke gjort særskilte vurderinger i saken.

Arkivsaksnr: 2024/2101-1

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 21.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	3/24	05.03.2024

Konstituering av verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder 2024

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder velger

Leder:

Nestleder:

Øvrige i styret er

Medlemmer:

Varamedlemmer:

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder er registrert som «annen juridisk person» i Brønnøysundregisteret – org nr 817 613 632.

Daglig leder: Rune Benonisen

Stedfortreder for daglig leder evnt kontaktperson: Nina Andrea Storm

Signatur: Daglig leder og styrets leder i fellesskap

Prokura: Daglig leder alene

Saksopplysninger

Etter kommune- og fylkestingsvalget ble det oppnevnt medlemmer og vara for perioden 2023-2027. Etter at kommune og fylke har meldt inn sine representanter har Miljødirektoratet oppnevnt følgende personer og vara:

Fra kvænangen kommune

Johanne Gerstad

Hanne Wiesener

Personlig vara: Tryggve Enoksen

Personlig vara: Ole Engebretsen

Fra Troms Fylkeskommune

John Karlsen

Personlig vara: Siv Elin Hansen

Medlemmer fra Sametinget er tidligere oppnevnt og har funksjonstid til etter Stortings- og Sametingsvalget i 2025.

Fra Sametinget

Ole Mathis Eira

Personlig vara: Karen Inga Eira

Marit Kristine Hætta Sara Personlig vara: Per A. Bæhr

Styringsmandat for verneområdestyret er gitt gjennom [styrets vedtekter](#), de er sist oppdatert i 2024.

Verneområdestyret er også registrert som «annen juridisk person» i Brønnøysundregisteret. Det gir mulighet for å inngå juridiske avtaler, for eksempel på eierskap av infrastruktur. Det gir også mulighet til å ha egen økonomistyring i stedet for gjennom Statsforvalteren. Dette er en mulighet styret ikke har benyttet seg av så langt. Opplysninger i brønnøysundregistret må oppdateres i henhold til vedtak i denne saken.

Vurdering

Det er ikke gjort særskilte vurderinger i saken.

Vedtekter for nasjonalpark-/verneområdestyrer oppnevnt i medhold av naturmangfoldloven § 62

Fastsatt av Miljødirektoratet 19.01.2024 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 62 annet ledd tredje punktum, jf. delegeringsvedtak 8. januar 2021 nr. 65 og 15. januar 2021 nr. 82

1. Vedtektenes formål

Formålet med vedtektene er å gi bestemmelser om oppnevning av nasjonalpark- og verneområdestyret, og om styrets og nasjonalpark- /verneområdeforvalters myndighet og oppgaver.

Vedtektene skal videre legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av verneområdene som forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyret i samsvar med verneformålet og i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

2. Oppnevning og sammensetning av nasjonalpark- og verneområdestyrer

Nasjonalpark-/verneområdestyret oppnevnes av Miljødirektoratet etter innstilling fra berørte kommuner, fylkesting og Sameting.

Oppnevningsperioden for medlemmene i styret følger valgperioden for henholdsvis kommunestyrene, fylkestingene og Sametinget. Sammensetningen av nasjonalpark-/verneområdestyret skal følge kravene til kjønnsfordeling i likestillingsloven § 28.

Hver kommune skal være representert med ett medlem og innstiller en kvinne og en mann blant kommunestyrets medlemmer. Hver fylkeskommune skal være representert med ett medlem fra fylkestinget/fylkesrådet, og innstiller en kvinne og en mann blant fylkestingets/fylkesrådets medlemmer.

Medlemmene skal ha personlige varamedlemmer som møter når det faste medlemmet har forfall.

Nasjonalpark-/verneområdestyret velger selv sin leder og nestleder.

3. Nasjonalpark-/verneområdestyrets myndighet

Nasjonalpark-/verneområdestyret har følgende myndighet etter naturmangfoldloven:

- forvaltningsmyndighet etter verneforskrifter
- myndighet til å gi dispensasjon fra verneforskriftene med hjemmel i verneforskriftens dispensasjonsbestemmelser og naturmangfoldloven § 48
- myndighet til å utføre skjøtsel i verneområdene etter naturmangfoldloven § 47
- håndheving etter naturmangfoldloven §§ 69 – 72 og § 73.

Utøving av myndigheten skal skje i samsvar med naturmangfoldloven, herunder alminnelig bestemmelser om bærekraftig bruk i lovens kapittel 2.

Alle medlemmene i nasjonalpark-/verneområdestyret har et felles ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdene hvor ivaretagelse av verneverdiene og verneformålet er hovedoppgaven. Medlemmene av nasjonalpark-/verneområdestyret skal forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriftene for det enkelte verneområde.

Nasjonalpark-/verneområdestyret er en juridisk person med myndighet til å inngå avtaler og påta seg forpliktelser innenfor de økonomiske rammene styret disponerer.

Forvaltningsknutepunkt for verneområdet(ene) fastsettes av Miljødirektoratet.

4. Nasjonalpark-/verneområdestyrets sekretariat

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal ha et sekretariat som består av en eller flere nasjonalpark-/verneområdeforvaltere.

Nasjonalpark-/verneområdeforvalter(e) ansettes av Statsforvalteren.

Ansettelsen skjer etter egen instruks for ansettelse av nasjonalpark-/verneområdeforvalter utarbeidet av Klima- og miljødepartementet, og i dialog med styret.

Nasjonalpark-/verneområdeforvalteren er underlagt styret i forvaltningen av verneområdet.

Statsforvalteren har personal- og administrativt ansvar for nasjonalpark-/verneområdeforvalteren. Ved permisjon, langtidsfravær, eller der forvalter varsler om fratredelse fra sin stilling, skal Statsforvalteren i dialog med styret komme til enighet om hvordan forvalters arbeidsoppgaver skal løses inntil forvalter er tilbake, eller ny forvalter er ansatt.

Nasjonalpark-/verneområdestyret disponerer forvalterens arbeidstid.

5. Om møtene i nasjonalpark-/verneområdestyret

Kommuneloven kap. 11 om saksbehandlingen i folkevalgte organer kommer til anvendelse så langt de passer, med de tilpasninger som er fastsatt i disse vedtektene. Kommuneloven kap. 8 §§ 8-1 og 8-2 gjelder tilsvarende.

Nasjonalpark-/verneområdestyret bør tre sammen minst fire ganger hvert år og ellers når lederen bestemmer. Lederen plikter å kalle inn dersom minst en tredel av medlemmene ønsker det.

Innkalling til møte i nasjonalpark-/verneområdestyret skal varsles senest 2 uker før møtet. Endelig innkalling med saksdokumentene sendes senest 1 uke før møtet. Nasjonalpark-/verneområdestyret avgjør selv om det vil ta opp eventuelle saker som ettersendes senere enn dette.

Det føres protokoll fra møtene. Protokollen underskrives av styreleder og ett medlem som velges ved møtets begynnelse. Eventuelle protokolltilførsler må fremsettes i møtet.

Forvalters tilråding til vedtak skal fremgå av møteprotokollen.

For at nasjonalpark-/verneområdestyret skal være beslutningsdyktig må minimum halvparten av representantene være til stede. Vedtak fattes ved flertallsbeslutninger. Ved stemmelikhet har lederen dobbeltstemme.

6. Nasjonalpark-/verneområdestyret oppgaver

Nasjonalpark-/verneområdestyret har følgende oppgaver:

6.1. Behandle søknader

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal behandle søknader og treffe vedtak etter verneforskriftene eller etter naturmangfoldloven § 48, jf. § 77 annet punktum, i tråd med forvaltningsloven og naturmangfoldlovens bestemmelser.

Vedtak etter verneforskrifter og naturmangfoldloven § 48 som nasjonalpark-/verneområdestyret, forvalter eller arbeidsutvalget fatter, skal registreres i Miljøvedtaksregisteret innen tre virkedager, jf. forskrift om Miljøvedtaksregisteret § 3. Vedtak som gjelder håndheving (retting, tvangsmulkt mv) etter naturmangfoldlovens kap. IX skal ikke registreres i Miljøvedtaksregisteret.

Alle vedtak fattet av nasjonalpark-/verneområdestyret, forvalter eller arbeidsutvalget skal sendes i kopi til Statsforvalteren.

6.2 Forberedende klagesaksbehandling

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal behandle klager på sine vedtak som forberedende klageinstans etter forvaltningslovens bestemmelser. Nasjonalpark-/verneområdestyret skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Dersom

nasjonalpark-/verneområdestyret ikke finner grunn til å endre vedtaket som følge av klagen, skal saken oversendes klageinstansen.

Miljødirektoratet er klageinstans for vedtakene som fattes av styret, eller av forvalter og arbeidsutvalg på vegne av nasjonalpark-/verneområdestyret.

Når det klages på vedtak truffet av nasjonalpark-/verneområdestyret, må forberedende klagebehandling skje i nasjonalpark-/verneområdestyret før saken eventuelt endes over til Miljødirektoratet som klageinstans. Også for vedtak truffet av arbeidsutvalget eller forvalter etter delegert myndighet, skal forberedende klagebehandling skje i nasjonalpark-/verneområdestyret.

Ved oversendelse av klagen til Miljødirektoratet skal nasjonalpark-/verneområdestyret fremstille saken på en oversiktlig måte og tilrettelegge grunnlaget for klageinstansens behandling. Kopi av alle sakens dokumenter skal vedlegges (kronologisk). Dersom forvalters innstilling fraviker nasjonalpark-/verneområdestyrets vedtak, skal dette fremgå av saksfremstillingen og møteprotokollen.

6.3 Delegere myndighet til forvalter

Nasjonalpark-/verneområdestyret kan gi forvalteren myndighet til å treffe vedtak og beslutninger i følgende sakstyper på vegne av styret:

1. Behandle søknader om ferdsel og om motorferdsel etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.
2. Behandle søknader etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48:
 - a) når vedtaket innebærer fornying av tidligere dispensasjon som er gitt av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget dersom forutsetningene for tillatelsen er tilnærmet uendret,
 - b) når det foreligger en etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget i tilsvarende saker og
 - c) når forvaltningsplan gir entydige føringer for utfallet av søknadsbehandlingen.
3. Treffe vedtak i samråd med styreleder når en sak haster fordi det er fare for skade eller annen negativ påvirkning på verneverdiene, for eksempel stans av ulovlig forhold, pålegg om retting eller direkte gjennomføring.
4. Behandle søknader om, eller på eget tiltak, endre frister som er fastsatt av nasjonalpark-/verneområdestyret.
5. Gi utsettelse av klagefrist etter forvaltningsloven § 29 fjerde ledd.
6. Treffe beslutning om utsatt iverksettelse etter forvaltningsloven § 42.

7. Beslutte oversendelse av saker til Miljødirektoratet med anbefaling om å ilegge overtredelsesgebyr.

Beslutningen om å delegere myndighet til forvalter må gjøres skriftlig og det må fremgå hvilken delegert myndighet forvalter har. Beslutning om delegert myndighet skal publiseres på nasjonalpark-/verneområdestyrets nettsider.

6.4 Følge opp brudd på verneforskriftene, naturmangfoldloven og enkeltvedtak

Nasjonalpark-/verneområdestyret har et selvstendig ansvar for å følge opp alle ulovlige forhold i verneområdene i medhold av reglene i naturmangfoldloven kap. IX om Håndheving og sanksjoner, som styret får kjennskap til. Dette kan f.eks. være brudd på naturmangfoldlovens bestemmelser, overtredelser av bestemmelser i verneforskriftene, eller brudd på enkeltvedtak eller vilkår i gitte tillatelser.

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal vurdere hvorvidt overtredelsen skal anmeldes til politiet etter naturmangfoldloven § 75, eller sendes Miljødirektoratet for vurdering av overtredelsesgebyr etter naturmangfoldloven § 74. I vurderingen skal nasjonalpark-/verneområdestyret sikre at hensynet til både allmennpreventive og individualpreventive hensyn ivaretas for best mulig å kunne forebygge miljøkriminalitet. Dersom forholdet anmeldes, skal kopi av anmeldelse, samt avgjørelsesbeslutningen fra politiet, sendes Miljødirektoratet.

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal i tillegg vurdere og følge opp ulovlige forhold i verneområdene etter bestemmelsene i naturmangfoldloven § 69 første ledd (stans og retting), § 70 andre ledd (tiltak ved uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet), § 71 første ledd (direkte gjennomføring) og § 73 første ledd (tvangsmulkt).

6.5 Utarbeide og revidere forvaltningsplaner

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal utarbeide og revidere forvaltningsplan for verneområdet. Oppstart av planarbeidet skal skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene.

Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.

6.6 Skjøtsel og besøksforvaltning

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal ut fra en vurdering av om verneformålet i de enkelte verneforskrifter oppnås, vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging.

Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging i nasjonalparker og landskapsvernområder skal inngå i forvaltningsplanen, jf. naturmangfoldloven §§ 35 og 36 siste ledd.

Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltnings- og skjøtelsesplaner.

Nasjonalpark-/verneområdestyret kan legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven i samsvar med besøksstrategi og forvaltningsplan. Nasjonalpark-/verneområdestyret bør innlede et samarbeid med lokalt reiseliv, øvrig reiseliv og aktuelle besøkssteder i dette arbeidet for å sikre at hensynet til verneområdet ivaretas. Nasjonalpark-/verneområdestyret er forvaltningsmyndighet og skal ikke opptre som kommersiell aktør.

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtelses- og forvaltningstiltak i verneområdene i tråd med den flerårige tiltaksplanen.

Som forvaltningsmyndighet skal nasjonalpark-/verneområdestyret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Nasjonalpark-/verneområdestyret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi.

Nasjonalpark-/verneområdestyret tildeles etter søknad til Miljødirektoratet årlig midler til skjøtsel og forvaltning til prioriterte tiltak i henhold til vedtatte forvaltnings- og skjøtelsesplaner. Tildelingene skjer ut ifra de budsjettmessige rammer det enkelte året. Nasjonalpark-/verneområdestyret prioriterer bruken av de tildelte midlene. Alle tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- og tiltaksplan for verneområdene og andre relevante styringsdokumenter.

6.7 Grensemerking

Nasjonalpark-/verneområdestyret har ansvar for at det gjennomføres nødvendig grensemerking og vedlikehold av merkingen i verneområdene. Merkingen skal gjennomføres etter retningslinjer gitt av Miljødirektoratet i veileder om Opprettelse av verneområder (M-481).

6.8 Oppnevne rådgivende utvalg

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal oppnevne et rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området. Formålet er å legge til rette for et godt samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten, offentlige organ, grunneiere, næringsliv, frivillige organisasjoner og samiske interesser der det er relevant.

Rådgivende utvalg kan bl.a. bestå av representanter for grunneiere og rettighetshavere, friluftsråd, næringsliv, frivillige organisasjoner (f.eks. natur- og miljøorganisasjoner) og særlig berørte offentlige organer.

Nasjonalpark- og verneområdestyret bør ha minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg.

6.9 Opprettelse av et arbeidsutvalg

Nasjonalpark-/verneområdestyret kan nedsette et arbeidsutvalg bestående av medlemmer fra nasjonalpark-/verneområdestyret.

Nasjonalpark-/verneområdestyret kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak etter naturmangfoldloven og verneforskriftene i enkeltsaker som ikke er av stor betydning for verneverdiene. Arbeidsutvalgets vedtak skal treffes innenfor rammen av prinsipper fastsatt av styret for de ulike saksområdene i forvaltningsplan eller andre retningslinjer og i samsvar med naturmangfoldloven og verneforskriften.

6.10 Opprettelse av et administrativt kontaktutvalg

For å sikre at god samordning mellom forvaltning av verneområdene og annen kommunal forvaltning, bør nasjonalpark-/verneområdestyret oppnevne et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i de ulike kommunene.

Formålet er å formalisere forvalteren sin administrative kontakt mot kommunene og samordning med kommunal forvaltning ellers, å etablere kunnskap om forvaltningen av verneområdene i kommuneadministrasjonen og bidra til lokalkunnskap i forvalterens innstilling til styret.

6.11 Naturbase og rapportering

Nasjonalpark-/verneområdestyret har ansvar for at opplysninger i Naturbase om verneområdet er oppdatert.

Rapporter og anmeldelser for brudd på naturmangfoldloven og verneforskriften skal sendes til Miljødirektoratet.

7. Nasjonalpark-/verneområdeforvalters oppgaver

Nasjonalpark-/verneområdeforvalter har følgende oppgaver:

7.1 Sekretariat

Nasjonalpark-/verneområdeforvalters hovedoppgave er å være sekretariat for nasjonalpark-/verneområdestyret og faglig forberede alle styresaker.

Forvalteren skal bidra til at verneområdene forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og verneforskriften og at saksbehandlingen følger forvaltningslovens bestemmelser.

Forvalteren skal i samråd med nasjonalpark-/verneområdestyret sørge for enhetlig og helhetlig forvaltning av verneområdene uavhengig av administrative grenser.

7.2 Fatte vedtak etter delegert myndighet

Nasjonalpark-/verneområdeforvalter kan fatte vedtak etter delegert myndighet. Dette

forutsetter at nasjonalpark-/verneområdestyret i skriftlig beslutning har delegert aktuell myndighet til forvalter etter pkt. 6.3.

Det skal komme frem av saksutredningen hvis forvalter fatter vedtak etter delegert myndighet. Alle vedtak som fattes etter delegert myndighet, skal refereres for styret.

Vedtak forvalteren fatter etter delegert myndighet etter pkt. 6.3 skal være i tråd med naturmangfoldloven, verneforskriften og forvaltningsplan. Nasjonalpark-/verneområdestyret kan gi særskilte retningslinjer for behandlingen av denne typen saker.

8. Statsforvalterens klagerett

Statsforvalterne har klagerett på vedtak fattet av nasjonalpark- og verneområdestyret jf. naturmangfoldloven § 62 tredje ledd siste setning.

9. Samarbeid med SNO lokalt

Statens naturoppsyn har tilsynsmyndighet i verneområdet, jf. lov om statlig naturoppsyn.

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal etablere et samarbeid med SNO lokalt.

10. Endring av vedtektene

Miljødirektoratet kan endre disse vedtektene.

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder
Postboks 6105
9291 TROMSØ

Trondheim, 02.02.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/7797

Saksbehandler:
Camilla Knutsen

Oppnevning av medlemmer til verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder

Miljødirektoratet har delegert myndighet etter naturmangfoldloven § 62 andre ledd tredje punktum til å bestemme at et særskilt oppnevnt organ er forvaltningsmyndighet for et område vernet med hjemmel i naturmangfoldloven kapittel V, jf. forskrift av 8. januar 2021 nr. 65 om delegering av myndighet etter naturmangfoldloven og forskrift 12. januar 2021 nr. 82 om delegering av myndighet etter naturmangfoldloven fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet. Myndigheten omfatter også revidering av nasjonalpark-/verneområdestyrenes vedtekter og forvalternes instruks.

Etter forslag mottatt fra kommunene og fylkeskommunen, og i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven § 28, vil Miljødirektoratet oppnevne følgende personer til Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder for perioden 2024-2027:

Fra Kvænangen kommune:

Johanne Gjerstad
Hanne Wiesener

Personlig vara: Tryggve Enoksen

Personlig vara: Ole Engebretsen

Fra Troms fylkeskommune:

John Karlsen

Personlig vara: Siv Elin Hansen

Oppnevningen gjelder også for 2028 inntil nytt styre er oppnevnt.

I tillegg kommer styremedlemmer oppnevnt av Sametinget med funksjonstid 2021/22-2025.

Forvalter orienterer de valgte medlemmene og kaller inn til konstituerende møte så snart som mulig. Styret velger selv leder og nestleder.

Vedlagt dette brevet finnes oppdaterte vedtekter for styret, fastsatt av Miljødirektoratet 19.01.2024, som gir bestemmelser om styrets myndighet og oppgaver. Vedtektene er felles for alle nasjonalpark- og verneområdestyrer.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Camilla Knutsen
seniorrådgiver

Kopi til:

Kvæningen kommune
Sametinget / Sámediggi

Rådhuset
Postboks 3

9161
9735

BURFJORD
KARASJOK

Vedlegg

- 1 Vedtekter nasjonalpark- og verneområdestyrer - januar 2024

Arkivsaksnr: 2024/2105-1

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 21.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	4/24	05.03.2024

Delegasjon Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre 2024-

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for kvænangsbotn og navitdalen delegerer vedtaks- og beslutningsmyndighet til forvaltere i følgende sakstyper på vegne av styret.

- 1) Behandle søknader om ferdsel og om motorferdsel etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Det er bestemmelser hvor det står spesifikt at slik- og slik motorferdsel kan tillates. Det er da gjort en tidligere vurdering i verneprosessen som forenkler saksbehandlingen og vurderingene som gjøres for å gi endelig dispensasjon.
- 2) Behandle søknader etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48:
 - a) når vedtaket innebærer fornying av tidligere dispensasjon som er gitt av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget dersom forutsetningene for tillatelsen er tilnærmet uendret,
 - b) når det foreligger en etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget i tilsvarende saker og
 - c) når forvaltningsplan gir entydige føringer for utfallet av søknadsbehandlingen.
- 3) Treffe vedtak i samråd med styreleder når en sak haster fordi det er fare for skade eller annen negativ påvirkning på verneverdiene, for eksempel stans av ulovlig forhold, pålegg om retting eller direkte gjennomføring.
- 4) Behandle søknader om, eller på eget tiltak, endre frister som er fastsatt av nasjonalpark-/verneområdestyret.
- 5) Gi utsettelse av klagefrist etter forvaltningsloven § 29 fjerde ledd.

6) Treffe beslutning om utsatt iverksettelse etter [forvaltningsloven § 42](#). Om at «vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort».

7) Beslutte oversendelse av saker til Miljødirektoratet med anbefaling om å ilegge [overtredelsesgebyr](#). Det kan være saker hvor andre virkemidler ved overtredelse ikke benyttes, men at styret/forvalter vurderer at det er nødvendig med en reaksjon.

Forvalter forplikter seg til å legge saker fram for styret hvor det er tvil om delegasjonen gjelder for saken eller det er saker av prinsipiell art eller hvor det er omfattende tvil om utfallet.

Beslutningen om å delegere myndighet til forvalter gjelder til neste konstituerende møte. Denne beslutning om delegert myndighet skal publiseres på nasjonalpark-/verneområdestyrets nettsider.

Saksopplysninger

Verneområdestyret har, etter vedtekter pkt 3. «Nasjonalpark-/verneområdestyrets myndighet», myndighet etter naturmangfoldloven

- forvaltningsmyndighet etter verneforskrifter, hhv [Navitdalen](#) og [Kvænangsbotn](#)
- myndighet til å gi dispensasjon fra verneforskriftene med hjemmel i verneforskriftens dispensasjonsbestemmelser og [naturmangfoldloven § 48](#)
- myndighet til å utføre skjøtsel i verneområdene etter [naturmangfoldloven § 47](#)
- håndheving etter naturmangfoldloven [§§ 69 – 72](#) og [§ 73](#).

Utøving av myndigheten skal skje i samsvar med naturmangfoldloven, herunder alminnelig bestemmelser om bærekraftig bruk i lovens kapittel 2 - §4 - 14. Her gjelder de generelle mål for bevaring, eks at mangfoldet av naturtyper ivaretas, at arter og deres genetiske mangfold ivaretas, aktsomhetsplikt for å ikke skade natur, miljørettslige prinsipper §§8-12 og vektlegging av samfunnsinteresser, eks samiske interesser i utøvelsen av loven §14.

Alle medlemmene i nasjonalpark-/verneområdestyret har et felles ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdene hvor ivaretagelse av verneverdiene og verneformålet er hovedoppgaven.

Medlemmene av nasjonalpark-/verneområdestyret skal forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriftene for det enkelte verneområde.

Nasjonalpark-/verneområdestyret er en juridisk person med myndighet til å inngå avtaler og påta seg forpliktelser innenfor de økonomiske rammene styret disponerer.

Verneområdestyret kan delegere visse beslutninger til forvalter.

I vedtektene pkt 6.3 fremgår at å delegere myndighet til forvalter:

Nasjonalpark-/verneområdestyret kan gi forvalteren myndighet til å treffe vedtak og beslutninger i følgende sakstyper på vegne av styret:

1Behandle søknader om ferdsel og om motorferdsel etter verneforskriftenes

spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Det er bestemmelser hvor det står spesifikt at slik- og slik motorferdsel kan tillates. Det er da gjort en tidligere vurdering i verneprosessen som forenkler saksbehandlingen og vurderingene som gjøres for å gi endelig dispensasjon.

2Behandle søknader etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48:

- d) når vedtaket innebærer fornying av tidligere dispensasjon som er gitt av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget dersom forutsetningene for tillatelsen er tilnærmet uendret,
- e) når det foreligger en etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av nasjonalpark-/verneområdestyret eller arbeidsutvalget i tilsvarende saker og
- f) når forvaltningsplan gir entydige føringer for utfallet av søknadsbehandlingen.

3Treffe vedtak i samråd med styreleder når en sak haster fordi det er fare for skade eller annen negativ påvirkning på verneverdiene, for eksempel stans av ulovlig forhold, pålegg om retting eller direkte gjennomføring.

4Behandle søknader om, eller på eget tiltak, endre frister som er fastsatt av nasjonalpark-/verneområdestyret.

5Gi utsettelse av klagefrist etter forvaltningsloven § 29 fjerde ledd.

6Treffe beslutning om utsatt iverksettelse etter [forvaltningsloven § 42](#). Om at «vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort».

7Beslutte oversendelse av saker til Miljødirektoratet med anbefaling om å ilegge [overtredelsesgebyr](#). Det kan være saker hvor andre virkemidler ved overtredelse ikke benyttes, men at styret/forvalter vurderer at det er nødvendig med en reaksjon.

Beslutningen om å delegere myndighet til forvalter må gjøres skriftlig og det må fremgå hvilken delegert myndighet forvalter har. Beslutning om delegert myndighet skal publiseres på nasjonalpark-/verneområdestyrets nettsider.

Vurdering

Å gi delegasjon til forvalter anses som hensiktsmessig for effektiv saksbehandling og avgjørelse i saker som anses som kurant.

Ved tvilstilfeller vil forvaltere uansett legge sak til styret for avgjørelse.

Arkivsaksnr: 2024/2266-1

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 26.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	5/24	05.03.2024

Møteplan Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre 2024

Forvalters innstilling

Møteplan 2024 fastsettes som følger

5.mars 2024 - konstituering, Sørstraumen

3.-4.april 2024 - felles opplæringssamling for verneområdestyrer i Troms og Finnmark, Tromsø.

xx.juni/juli – styremøte / befaring

xx. august/september – styremøte / befaring

xx. november – styremøte / rådgivende utvalg

Saksopplysninger

Verneområdestyret har i løpet av året vanligvis 5 møter. Tidspunkt tilpasses medlemmer og følger årshjulet omtrent slik:

Jan - Mars	Mai-juni	August/ september	Oktober - desember
Tiltaksplan og årsrapporter	Ordinært møte og befaring	Ordinært møte og befaring	Tiltaksplaner neste år

Vurdering

Arkivsaksnr: 2024/2324-1

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 27.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	6/24	05.03.2024

Årsrapport og tiltaksrapport 2023

Forvalters innstilling

Årsrapport 2023 for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder vedtas

Saksopplysninger

Som del av styrets arbeid som forvaltningsmyndighet utarbeides rapporter om styrets drift og arbeid og i noen grad om forhold som har med verneområdene å gjøre.

Årsrapporten er en gnerell beskrivelse av styrets arbeid, økonomi, antall og type saker og annen virksomhet, for eksempel oppsyn, i verneområdene. Dette i Årsrapport 2023.

Tiltaksrapporten beskriver mer de enkelte tiltakene er gjennomført. Dette i Tiltaksrapport 2023.

Begge rapportene kan lastes ned fra styrets [hjemmesider under publikasjoner og årsrapporter](#).

Vurdering

Verneområdestyret har en ganske omfattende aktivitet og gjennomfører arbeid, samarbeid og tiltak som understøtter formål med vernet og som er angitt i med forvaltningsplanen, besøksstrategien eller som egne tiltak.

Tiltaksrapport 2023

Tiltak i verneområdene, utredninger, planer og prosjekter
for 2023

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområde

Innhold

1	Rammer og føringer for 2023	4
1.1	Generelt	4
1.1.1	Midler til drift	4
2	Tiltak i verneområder	5
2.1	Restaurering av slåttemark i Kvænangsbotn	5
2.2	Natursti Kvænangsbotn	6
2.3	Restaurering av vei til Dalstuene	6
2.4	Arrangement og skoleopplegg	6
2.5	Informasjonstiltak og skilting innfallspor.....	6
2.6	Forsterke sti til Rundvannet	6
2.7	Restaurere deler av kjørspor Navitdalen.....	7
2.8	Oppsummering – tiltak i verneområdene 2023	7
3	Drift av styre, planer, utredninger og prosesser	8
3.1	Översetting av nettsider – «Kvanangsbotn-Navitdalen» - til kvensk	8
3.2	Oppfølging av bevaringsmål verneområdene	8
3.3	Bidrag til etablering av et besökscenter for reindrift i Sørstraumen	8
3.4	Skjøtselsprosjektet – tilknyttat tiltak. Involvering av lokalsamfunn og andre interesser.....	9
3.5	Skorpa-Nøkkan	9
3.6	Andre samarbeidsprosjekter	9
3.7	Tiltak ikke bevilget eller prioritert i 2023	9
3.8	Oppsummering drift av styret, plan og utredning	10

4	Drift av infrastruktur.....	10
5	Personalressurs SNO	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

1 Rammer og føringer for 2023

1.1 Generelt

Miljødirektoratet gir føringer gjennom brev 2. november 2022 gitt føringer for «Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder – 2023»

Midler til tiltak i verneområder – følger samme føringer som i «strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder 2020-2025» - overordnet mål er at naturtilstanden i verneområder opprettholdes og bedres. Alle tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksforvaltningsstrategi. Det er utarbeidet en egen strategi for bruk av midler som følger av regjeringens «[Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene](#)» fra 2019.

Midler til andre formål - Forvaltningsplaner og bevaringsmål – det legges stor vekt på *effektmåling av tiltak*. Det betyr at myndighetene forventes at midlene som benyttes skal bedre naturtilstanden. Bevaringsmål skulle etableres i løpet av 2021. Verneområdestyret har hatt en prosess på dette høsten 2021 bla med dialog med Miljødirektoratet og SNO. Styret vedtok målene 7.januar 2022 og gjorde justeringer underveis fram til sommeren. Det vil foreligge godkjente bevaringsmål som er operative i løpet av første kvartal 2024.

Innspill til prioritering og bestilling av personalressurser fra SNO-personell - Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-lokalt skal sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. Bestillingsmøte 1 ble avholdt 7. desember 2022. Bestillingene som sendes inn direkte til SNO, på eget bestillingsskjema. SNO og Statskog Fjelltjenesten rapporterer gjennom systemet Naturoppdrag.

1.1.1 Midler til drift

Miljødirektoratet har i brev av ber verneområdestyrene om å melde inn behov for midler til drift som omfatter løpende drift og vedlikehold av for eksempel anlegg. For 2023 ble behovet for slike midler meldes inn under samme post som «drift av styrer».

2 Tiltak i verneområder

2.1 Restaurering av slåttemark i Kvænangsbotn

I henhold til Skjøtselsplan for Storslåtta i Kvænangsbotn landskapsvernområde (vedtatt 7.januar 2022) ble det bevilget midler til skjøtsel. Tidlig i sesongen ble arbeid med rydding av skogrester gjort, mens slåttearbeidet ble i hovedsak gjennomført 20.-24.07 med bruk av ljà og ryddesag.

Bilder 1: Foto Tarjei Gunnestad. Rapport fra

Kostnad bevilget Kr 120 000,-

2.2 Natursti Kvænangsbotn

Stolper er ferdig produsert, men tekster og design av skilter utsettes til 2024. Midlene omdisponeres.

Kostnad Kr 8561,-

2.3 Restaurering av vei til Dalstuene

Prosjektet kunne ikke igansettes før høsten på grunn av manglende kapasitet. Arbeid med planlegging og prosjektering igangsatt. Prosjekt slutføres i 2024.

Bevilget Kr 75 000,-

2.4 Arrangement og skoleopplegg

Arrangement og formidlingsopplegg knyttet til natur og kultur i indre Kvænangen. Spesielt ved Dalstuene i samarbeid med Nord-Troms museum. Tiltak ikke gjennomført på grunn av manglende kapasitet. Midler omdisponeres.

Midler omdisponert

2.5 Informasjonstiltak og skilting innfallsporter

Prosjekt igangsatt. Skilter designet. Tekster oversatt. Trykk, kartarbeid og montering gjenstår. Tiltak ferdigstilles i 2024.

Disponert Kr 43 000,-

2.6 Forsterke sti til Rundvannet

Vo styret har bidratt til opprusting av et besøkspunkt ved Rundvannet. Stien fra parkering og til vannet er om lag 200 m. Det trengs forsterkning av stien og noe omlegging for å unngå myrområde. Prosjektering og planlegging igangsatt. Tiltak slutføres i 2024.

Bevilget Kr 70 000,-

2.7 Restaurere deler av kjørspor Navitdalen

Vo styret bidrar med finansiering av tiltak på kjørspor i Navitdalen hvor hensikten er å redusere/hindre erosjon og samle flere spor til ett. Lokaliteten ligger i skråning mellom vogrensen ved Tønnevannet og Hirvasselva. Dette er et prosjekt som har til hensikt å høste erfaringer på denne type tiltak og på denne type lokaliteter.

Bevilget Kr 91 375,- (Kr 75 000 fra tiltaksmidler).

2.8 Oppsummering – tiltak i verneområdene 2023

Nr	Kort beskrivelse av tiltak	Samarbeids-aktører	Hvem gjennomfører tiltaket?	Mulig gjennomføring	Andel % VO styret	Omsøkt best.dialog	Bevilgning	Regnskap	Kommentar
1	Restaurering av inn til 3 daa slåttemark. år 2.	SNO/Fjelltjenesten	Fjelltjenesten	2023	100	kr 120 000	kr 120 000	kr 120 000	Som planlagt
2	Natursti Kvænangsbotn	NT museum, andre	VO styret	2023	100	kr 25 000	kr 20 000	kr 7 000	Delvis
3	Forsterkningstiltak ved sti/veg mot Dalstuene	Andre	Vo styret	2023	100	kr 187 500	kr 75 000	kr 75 000	Igangsett
4	Arrangement	Nord-Troms museum	Vo-styret	2023	100	kr 15 000	kr 15 000	-	ikke gjennomført
5	Informasjonstiltak-plakater	SNO/Fjelltjenesten	Vo styret	2023	100	kr 25 000	kr 25 000	kr 41 694	Igangsett
6	Tiltak på vei til Rundvannet	Andre	Vo styret	2023	100	kr 75 000	kr 70 000	kr 70 000	Igangsett
7	Restaurering kjørspor Navit	Favrossorda	Vo-styret	2023	100		kr 75 000	kr 75 000	Ferdig
NY	Annet - kjøp av ved+materialer		Vo -styret	2023	100		kr -	kr 8 561	Ferdig
						kr 447 500	kr 400 000	kr 397 255	
	REST							kr 2 745	

3 Drift av styre, planer, utredninger og prosesser

Under dette avsnittet omtales arbeid og prosesser som krever ekstra finansiering og/eller som gjøres med eksisterende timeressurser av forvalterne. Midlene som bes om gjøres over driftsmidler.

3.1 Oversetting av nettsider – «Kvanangsbotn-Navitdalen» - til kvensk

Som del av tiltaksplan for 2021 ble nettsidene <https://kvanangsbotn-navitdalen.no/> ferdigstilt på norsk. På slutten av året ble de oversatt til engelsk og lansert på begynnelsen av 2022. Litt senere på året ble nettsidene oversatt til nordsamisk.

I løpet av 2023 er innholdet i sidene oversatt til Kvensk og vil bli lansert i løpet av våren 2024.

Kostnad Kr 20 140,-

3.2 Oppfølging av bevaringsmål verneområdene

Det er etablert bevaringsmål for Storslåtta i Kvænangen. Målet ble revidert i 2023 av praktiske årsaker, og vil bli fulgt opp hvert 2-3 år.

Oppfølging gjøres over SNO sitt budsjett og krever ikke særskilte midler.

3.3 Bidrag til etablering av et besøkssenter for reindrift i Sørstraumen

Arbeidet omfatter deltakelse i arbeidsgrupper i prosjektet med etablering av et «besøkssenter for reindrift».

Det søkes ikke om midler til dette arbeidet, men gjennomføres som del av arbeidet til forvaltere og styrerepresentanter. Det forventes inn til 10% stilling til dette arbeidet.

3.4 Skjøtselsprosjektet – tilknyttta tiltak. Involvering av lokalsamfunn og andre interesser.

Det har ikke lyktes å få til noe på dette i 2023.

Det søkes ikke om midler til dette arbeidet, men gjennomføres som del av arbeidet til forvaltere.

3.5 Skorpa-Nøklan

Det er ikke gjort videre arbeid med dette i 2023.

Det søkes særskilt om midler til dette arbeidet.

3.6 Andre samarbeidsprosjekter

Det har ikke vært konkrete samarbeidsprosjekter med andre parter i 2023.

3.7 Tiltak ikke bevilget eller prioritert i 2023

Midler til NiN kartlegging

Mye av fundamentet for bevaringsmål og også annen oppfølging av tilstanden i verneområdene er gode grunnlagsdata – i hovedsak Nin-kartlegging. Status 2023 - Ikke bevilget.

3.8 Oppsummering drift av styret, plan og utredning

Utgifter lokal forvaltning Kvænangsbotn Ivo og Navitdalen Ivo - 2023				
	Søknad	Merknad - Begrunnelse	Bevilgninger	Forbruk
Driftsutgifter styre ordinære møter	kr 225 000	5 ordinære møter, lokal befaring.	kr 225 000	kr 202 899
Annet møte/befaring/ inkl ekstra reiseutgifter	kr 45 000	Befaring	kr 15 000	
Driftsutgifter rådgivende utvalg	kr 10 000	2 ordinære møter. Dekning av reise og møtekostnader	kr 10 000	
Sum Driftsutgifter	kr 280 000			
Midler til Nin kartlegging	kr 100 000		kr -	kr -
Midler til oversetting av nettsider kvensk	kr 75 000		kr 75 000	kr 20 140
Sum plan og utredning	kr 175 000			
Driftsutgifter anlegg mv	kr 150 000		kr 50 000	kr 50 000
NY infoskjerm oppgradering Halti NSP				kr 50 000
Digitale drift				kr 17 413
Driftsutgifter annet		nettsider, infoskjerm		kr 34 548
Total SUM	kr 605 000		kr 375 000	kr 375 000

4 Drift av infrastruktur

Det var for 2023 gitt en ramme pålydende Kr 50 000,- for drift og vedlikehold. Dette er disponert i henhold til plan (under). Det er noe uklart hvordan midlene faktisk er disponert, og vi må for senere år etterspørre mer konkret rapport for hvordan midlene er benyttet.

DRIFTSPLAN OG DISPONERING AV KOSTNADER

Anlegg med hovedansvar	Oppgaver	Arbeid/ tjenester	Materiale / utstyr /tjenester	Sum
Gammen i Navitdalen	Tilsyn, vask og frakt av ved. 2 besøk. Vår/Høst.		Ved i sekker	

Tiltaksrapport 2023

Startsted Navitfoss inkl toalett	Tilsyn, løpende vasking og periodisk tømning		Sanitærbark, vaskemidler- og utstyr. Renovasjon.	
Gapahuk Rundvannet	Tilsyn og løpende vedlikehold. 4 ganger barmarksesong.		Ved i sekker	
Hengebrua	Løpende tilsyn vinter 1-3 ganger		Periodisk tilsyn teknisk konsulent	
Klopper/bruer Gearbbet	Tilsyn og løpende vedlikehold. 1 gr pr år.			
Toalett Rundvannsbekken	Tilsyn, løpende vasking og periodisk tømning. 4 ganger barmarkssesong.		Sanitærbark, vaskemidler- og utstyr	
SUM		kr 25 000		kr 8 000

Samarbeid om	Samarbeid med		Oppgaver	
Startsted Gearbbet.	Statskog/Friluftsråd			
Uteanlegg i Sørstraumen	Árres			
Startsted vinter veikryss til Vangen	Private/Statskog/Friluf tsråd		Andel brøyting	
Skiløyper	Kvænangen grendehus		Andel preparering	
		kr 10 000		

Digitale tjenester				
	Driftsavtale nettsider		kr	3 000
	Driftsavtaler bildebank.		kr	4 000
			kr	6 000

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder

Totalt omfatter vernet 104,4 km² i Kvænangsbotn og 187,7 km² i Navitdalen, begge områdene ligger i sin helhet i Kvæningen kommune i Troms.

Verneformålet er bl.a. å ta vare på natur- og kulturlandskap med variert og særpreget skog-, fjell og vassdragsnatur som skaper identitet for kvensk og samisk kultur.

Verneformålet i Kvænangsbotn og Navitdalen omfatter også å ta vare på særpreget flora og fauna. Begge landskapsvernområdene inneholder mange ulike natur- og vegetasjonstyper, hvorav noen er regionalt sjeldne. Det er funnet flere rødlistearter både av dyr og planter i begge områdene.

Vernet er også til for å bevare mulighet for friluftsliv og ta vare på spor av tidligere tiders bruk av og i områdene.

Kontaktinformasjon Kvænangsbotn og Navitdalen Vo styre

Telefon: +47 77642221
E-post: kvanangsbotnognavit.lvo@fylkesmannen.no
Nett: www.nasjonalparkstyre.no
Post: Co/ Fylkesmannen i Troms, PB 6105, 9291 Tromsø

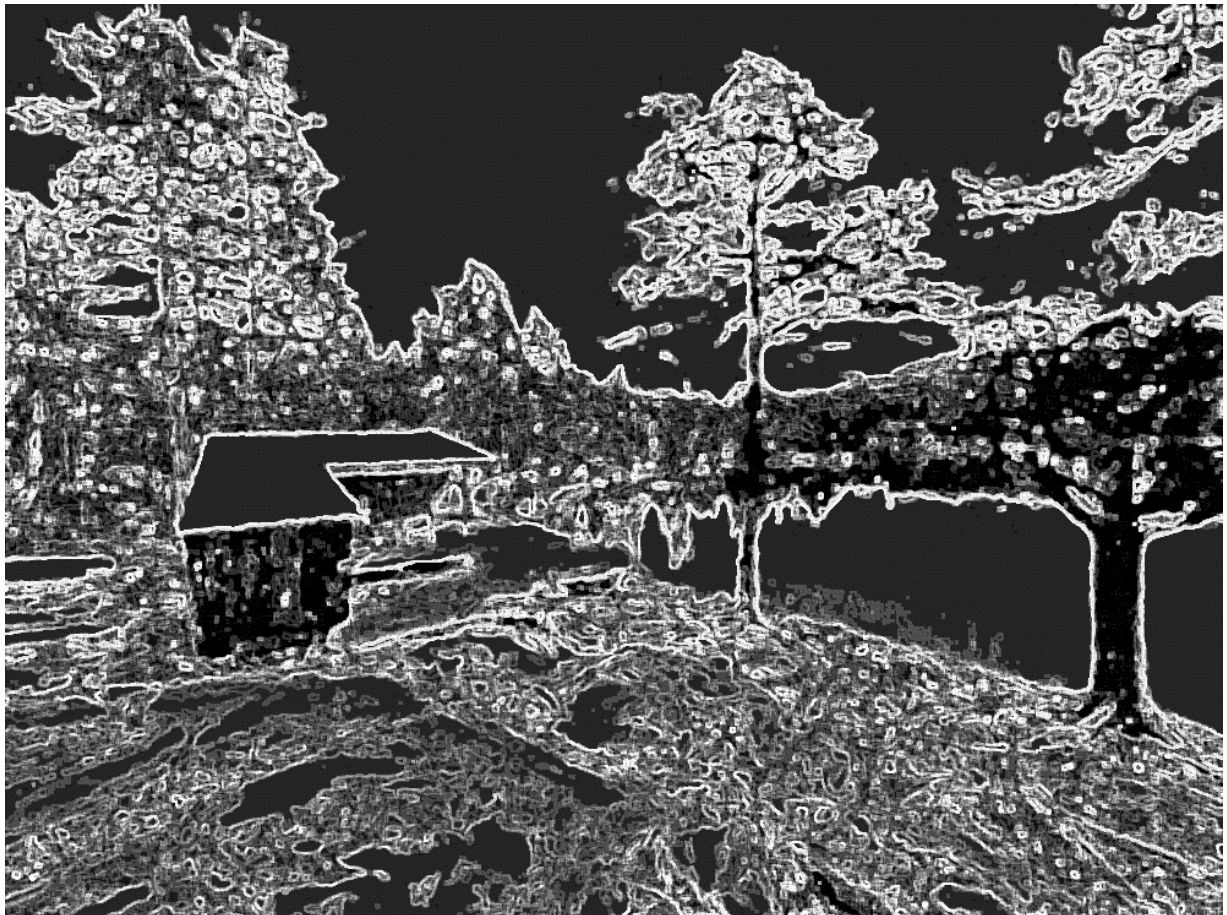
Besøksadresse: Hovedveien 2, 9151 Storslett
Og/eller
Kvæningen næringsbygg/Årres,
Sørstraumen

Verneområdestyret
for Kvænangsbotn
og Navitdalen
landskapsvernområder

Årsrapport 2023

Styrebehandling 05.03.2024

Innhold

1 Styret	3
2 Styrets saksbehandling 2022	3
2.1 Oppsummering dispensasjonssaker 2020	4
2.2 Andre gjeldende dispensasjoner, tillatelser og unntak gjeldende i 2022.....	4
3 Andre styreaktiviteter	5
4 Faglig rådgivende utvalg	5
4.1 Andre tiltak og samarbeidsprosesser.....	5
5 Forvalterens arbeid	6
6 Tiltak og prosjekter	6
6.1 Bevilgninger	6
6.2 Oversiktsregnskap 2023	7
6.3 Egne kontoer	7
6.4 Gjennomførte tiltak 2023 - oversikt	7
7 Oppsyn	8
8 Besøksrapport	9
9 Satsingsområder 2024	9

Forsidebilde:

Bilde 1:

1 Styret

Sittende styre er oppnevnt av miljødirektoratet i brev av 12.02.2018 (sametingets representanter) og 03.01.2020 (Repr fra Fylkesting og kommune). Funksjonstid for representanter er valgperioden, det vil si til valget 2021 (Sametinget) og valget 2023 (kommune og fylkeskommune). Endringer som følge av valget på kommune- og fylkesnivå vil bli implementert i 2024.

For Sametinget: Ole Mathis Eira. Vara Karen Inga Eira og Marit Kristine Hætta Sara. Vara Per A. Bæhr

For Kvænangen kommune: Hanne Wiesener. Vara Eirik Losnegaard Mevik. Tryggve Enoksen. Vara Aud Tove Tømmerbukt.

For Troms Fylkeskommune: John R. Karlsen. Vara Silje Vollan Nilsen.

Styret ble konstituert i møte den 25.02.2020.

Styrets leder var John R. Karlsen. Styrets nestleder var Marit Kristine Hætta Sara.

2 Styrets saksbehandling 2022

Styret har i 2020 hatt 5 ordinære møter og en lokal befaringsreise. Det er behandlet 16 saker.

Saksframlegg og protokoller fra styremøtene er lagt ut på styrets hjemmesider under «[møtepapirer](#)». Relevante vedtak legges også ut i det nasjonale [Miljøvedtaksregisteret](#).

2.1 Oppsummering dispensasjonssaker 2020

Saker	2021		2022		2023	
	Søknad	Innvilget	Søknader	Innvilget	Søknader	Innvilget
Bygninger og anlegg	0	0	2	2	3	3
Hogst	0	0	0	0	0	0
Motorferdsel snøskuter	1*	1	0	0	4	4
Motorferdsel helikopter	0	0	0	1	0	0
Motorferdsel barmark	0*	0	1	1	4	4
SUM	1	1	3	4	11	11

*det er noen eksisterende flerårige dispensasjoner som gjelder

2.2 Andre gjeldende dispensasjoner, tillatelser og unntak gjeldende i 2022

HVA	HVOR	SAK	ANSVAR	Gyldig til
Transport av utstyr og materiell med snøskuter eller helikopter (delegert sak).	Dalstuen, Gearbbethytta, Lappasriidig. Kvalvannsgammen	ST 12/23	Statskog - Fjelltjenesten	Gyldig årene 23,24,25
Transport av utstyr og materiell med bruk av motorkjøretøy på barmark.	Dalstuen og Gearbbethytta	ST 12/23	Statskog - Fjelltjenesten	Gyldig årene 23,24,25
Transport av utstyr og materiell med bruk av motorkjøretøy på barmark og med snøskuter.	Dalstuene	22/3585	Nord-Troms museum	Ut 2024
Preparering av skiløyper	Kvænangsbotn lvo	20/11275	Kvænangsbotn grendehus	Ut sesongen 2024

Flerårig dispensasjon for motorferdsel i reindrift etter godkjent distriktsplan

Gjeldende dispensasjon for ferdsel med helikopter og barmark for distrikt 33 Spalca. Gyldig til vedtak av ny distriktsplan.

Gjeldende dispensasjon for ferdsel med helikopter og barmark for distrikt 35 Fávrossorda. Gyldig til vedtak av ny distriktsplan. Forbehold om at opplysninger i distriktsplanen oppdateres i henhold til kravene i reindriftsloven.

Øvrige distrikter med behov for ferdsel i verneområdene har ikke gyldig dispensasjon. Manglende dispensasjon kan føre til reaksjon fra oppsynsmyndighet.

3 Andre styreaktiviteter

Den 27.06.2022 gjennomførte styret har gjennomført en befaringsreise til Dalstuene sammen med Fjelltjenesten for å se på arbeidet med slåtta ved Dalstuene. Arbeidet i styret har vært preget av bytte i staben.

4 Faglig rådgivende utvalg

Verneområdestyret skal i henhold til vedtektene samarbeide med alle lokale interessenter gjennom et faglig rådgivende utvalg. I 2023 ble det ikke gjennomført møte.

4.1 Andre tiltak og samarbeidsprosesser

Verneområdestyret har et mandat og uttalt mål om å forvalte verneområdene i tett samarbeid med lokale brukere og andre interessenter. I 2023 har det vært arbeid rundt prosjekt for etablering av et besøkssenter for reindrift og verddevohta i regi av Kvænangen næringsbygg.

Det har også vært intensjon om at arbeidet med synergier og tiltak rundt prosjektet slåttemark i Kvænangsbotn. Det har ikke lyktes å få i gang konkrete tiltak på dette.

Det har også vært arbeid med spørsmål om dette verneområdestyret skal ta over forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdene Skorpa og Nøklan.

I 2023 har det også vært arbeidet med videreutvikling etablering av nettsider. informasjonssider for verneområdene med spesiell fokus på verneverdier og naturopplevelsen under www.kvanangsbotn-navitdalen.no fikk en utgave på kvensk.

Fullstendig oversikt finnes i egen tiltaksrapport.

5 Forvalterens arbeid

Forvalteren er styrets administrasjon og sekretær. Det har i 2023 vært to forvaltere som har jobbet med dette styret fram til mai og fra september. Det har vært bytte av stab. Arbeidet har vært fordelt gjennom at en har det administrative ansvaret, mens den andre bidrar med fagarbeid, saksbehandling mv.

Rune Benonisen er administrativ kontakt for dette styret. Asgeir Blixgård utfører arbeid med saker og prosjekter til mai. Fra september har Nina Storm vært ansatt.

6 Tiltak og prosjekter

6.1 Bevilgninger

Verneområdestyret får årlig bevilgninger over flere poster til hhv drift av styret, planlegging og tiltak i verneområder.

Post	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Drift utvalg	195 000	186000	208 000	263 522	235 000	250 000	250 000	250 000
Forvaltningsplan og besøksforvaltning	50 000	140 000	150 000	280 911	115 000	75 000	50 000	75 000
Tiltaksmidler	30000	200000	850 000	390 971	700 000	330 000	400 000	400 000
Andre tilskudd*		**	500 000	150 000 ^{3*}				
Drift av infrastruktur								50 000
SUM	Kr 275 000, -	Kr 526 000, -	Kr 1 708 00 0,-	Kr 1 085 40 4,-	Kr 1 050 00 0,-	Kr 655 000, -	Kr 700 000, -	Kr 775 000, -

*Andre tilskudd omfatter: Forvaltningsknutepunktet Sørstraumen. 2014 Statskog SF. 2018 Troms Fylkeskommune og Kvænangen kommune. **Tilskudd gitt 2017, disponert 2018. ^{3*} - 2019 – Tilskudd fra Sametinget.

6.2 Oversiktsregnskap 2023

Prosjekt	Prosjekt (T)	Regnskap	Budsjett	Gjenstående
N2100	Kvæ- drift utvalg	230 196,33	250 000,00	19 803,67
N2101	Kvæ - forvaltningsplan	137 552,62	125 000,00	-12 552,62
N2102	Kvæ - tiltaksmidler	397 254,95	400 000,00	2 745,05
N2103*	Kartlegging av kulturminner (S)	-32 492,52	0,00	32 492,52

*Kulturminnekartleggingen (prosjekt) ble avsluttet i 2020. Etter rapportering og utbetaling var det restmidler som ble utbetalt, men ikke disponert. Midlene benyttes til formålet i henhold til styrets tiltaksplaner for senere år.

6.3 Egne kontoer

Styret opprettet konto i sparebanken Nord-Norge. Saldo på den er 31.12.2022 Kr 31 554,50,-. Midlene er restmidler etter tiltaksmidler overført fra Fylkesmannen i 2018 og 2019.

6.4 Gjennomførte tiltak 2023 - oversikt

Nr	Kort beskrivelse av tiltak	Samarbeids-aktører	Hvem gjennomfører tiltaket?	Mulig gjennomføring	Andel % VO styret	Omsøkt best.dialog	Bevilgning	Regnskap	Kommentar
1	Restaurering av inn til 3 daa slåttemark. år 2.	SNO/Fjelltjenesten	Fjelltjenesten	2023	100	kr 120 000	kr 120 000	kr 120 000	Som planlagt
2	Natursti Kvængsbotn	NT museum, andre	VO styret	2023	100	kr 25 000	kr 20 000	kr 7 000	Delvis
3	Forsterkningstiltak ved sti/veg mot Dalstuene	Andre	Vo styret	2023	100	kr 187 500	kr 75 000	kr 75 000	Igangsatt
4	Arrangement	Nord-Troms museum	Vo-styret	2023	100	kr 15 000	kr 15 000	-	ikke gjennomført
5	Informasjonstiltak-plakater	SNO/Fjelltjenesten	Vo styret	2023	100	kr 25 000	kr 25 000	kr 41 694	Igangsatt
6	Tiltak på vei til Rundvannet	Andre	Vo styret	2023	100	kr 75 000	kr 70 000	kr 70 000	Igangsatt
7	Restaurering kjørespor Navit	Favrossorda	Vo-styret	2023	100		kr 75 000	kr 75 000	Ferdig
NY	Annet - kjøp av ved+materialer		Vo -styret	2023	100		kr -	kr 8 561	Ferdig
						kr 447 500	kr 400 000	kr 397 255	
	REST							kr 2 745	

Tiltakene beskrives mer utfyllende i egen rapport.

7 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er oppsynsmyndighet i verneområdene. SNO sentralt, kjøper tjenester fra Fjelltjenesten (Statskog). Det er pr 2023 to ansatt med virkeområde i Nord-Troms. Oppsynsarbeid etter naturoppsynsloven og særlovverk er utføres av Fjelltjenesten, på direkte oppdrag fra Statens naturoppsyn, eller direkte av ansatte i SNO.

Fjelltjenesten kan også utføre oppdrag som styret bestiller, da fortrinnsvis tiltak og skjøtsel. I tillegg utføres oppdrag på vegne av Statskog som grunneier.

Fjelltjenesten /SNO rapporterer til verneområdestyret gjennom verneområdeloggen. I 2023 ble det satt i drift et nytt system «Naturopdrag». Funksjon for rapporter er ikke tatt i bruk, men i bildene under vises en oversikt.

Behovstype	Behovskategori	Tittel
Kartlegge og overvåke	Bygg/installasjoner	Sjekk hengebrua Dalstuene ved stort snøfall
Kartlegge og overvåke	Annet	Bevaringsmål for Storslåtta
Skjøtsel	Annet	Etablere bevaringsmål i felt Storslåtta Kvænangsbotn
Skjøtsel	Engslått	Skjøtsel slåttemark Storslåtta
Vedlikehold	Verneskilt	Verneskilter Kvænangsbotn
Vedlikehold	Fjerne avfall	Tilsyn - løpende vedlikehold Rundvannet
Tilrettelegging	Innfallsport	Tilsyn med do, rasteplass og infotavler ved Navitfoss
Vedlikehold	Annet	Drift av infrastruktur 2023
Restaurering	Annet	Restaureing av slåttemark "Storslåtta" ved Dalstuene
Besøk	Besøk tilsyn	Naturoppsyn, tilsyn og veiledning
Besøk	Besøk tilsyn	Naturoppsyn, tilsyn og veiledning
Vedlikehold	Verneskilt	Oppsett verneskilt ved lokaliteter rundt Kvænangsbotn Ivo

8 Besøksrapport

Det kan utarbeides egne besøksrapporter hvor en kan kvantifisere og forstå bruken av verneområdene. De beste data vi har per i dag er hyttebøker, fiskekort og registreringer i utinord. Det er ikke laget rapport i 2023.

9 Satsingsområder 2024

Basert på arbeid i 2023 vil styret, i tillegg til løpende drift, prioritere følgende oppgaver i 2023:

- Oppfølging av skjøtselsprosjekt Dalstuene
- Samarbeid om formidling og aktiviteter i sammenheng med prosjektet i Dalstuene
- Arbeide for etablering av besøkssenter
- Se på mulighet for å ta over forvaltningsmyndighet for Skorpa og Nøklan

Kvænangsbotn og Navitdalen

Landskapet både i Kvænangsbotn (104,4km²) og Navitdalen (187,7km²) er preget av kontraster mellom elvedaler og fjell. I Navitdalen er kvalitetene knyttet særlig til de høye fjellene på vestsiden og kontrasten til det mer rolige landskapet i dalbunnen og på østsiden av dalen. Veksling mellom skog og store åpne områder i dalbunnen er et karakteristisk trekk i Navitdalen.

Dalføret BaĎaávži/Kvænangsdalen er hovedformen i Kvænangsbotn. Dalen er omgitt av lågfjellsområdet Gearbbehat på østsiden og en skarp fjellrygg, Čeabetčearro, på vestsiden. Området særpreges av en berglendt og variert topografi. Gearbbehat er svært oppbrutt og fremstår sammen med Čeabetčearro som en dramatisk innramming av den skogkledte dalen. Lengst øst i området avtar dramatikken i landskapet.

Landskapsvernområdene er godt egnet for friluftsliv med jakt og fiske. Det drives småviltjakt og elgjakt innenfor verneforslagene både i Kvænangsbotn og Navitdalen. Kvænangselva er i verneområdet lakseførende opp til Stuoragorži/Storfossen/Isokoski.

Velkommen inn – ta vare på naturen.

Kontaktinformasjon Verneområdestyret

Telefon: 77642221 / 90660709
E-post: fmtrub@fylkesmannen.no
Nett: www.nasjonalparkstyre.no/Kvanangsbotn-og-Navitdalen-LVO/
Post: Fylkesmannen i Troms og Finnmark,
Statens hus, 9815 Vadsø
Besøksadresse: Árres, Sørstraumen. (Hovedveien 2, 9151 Storslett)

Arkivsaksnr: 2023/10329-7

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 26.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	7/24	05.03.2024

Tiltaksplan 2024 - disponering etter bevilgning

Forvalters innstilling

Verneområdestyret gjør følgende prioritering etter avklart bevilgning:

1 - tiltak i verneområder

	Utføres av (foreløpig)	Søknad	Disponering
1 Skjøtsel av Storslåtta i Kvænangsbotn	Fjelltjenesten	kr 120 000	kr 120 000
2 Supplere informasjonsskilt, pekere, annet	Vo-styret	kr 40 000	kr 40 000
3 Naturveiledning-skoleopplegg	Vo-styret	kr 20 000	kr -
4 Tiltak kjørespor i Navitdalen	Vo-styret	kr 75 000	kr 75 000
5 Reparasjon Navitgammen	Vo-styret	kr 25 000	kr 25 000
6 Andel-prosjekt "Labs to Landmark"	Vo-styret	kr 100 000	kr -
BEVILGNING		kr 260 000	

2 – Drift av styret. Drift og vedlikehold anlegg.

Driftsutgifter styre ordinære møter	kr 225 000	5 ordinære møter, lokal befarng.	kr 200 000
Andre utgifter styre drift	kr 15 000	Drift av nettsider og bildebank	kr -
Opplæring styrer 2024-2025	kr 30 000	ekstrautgifter regionale møter	kr 30 000
Driftsutgifter rådgivende utvalg	kr 10 000	2 ordinære møter. Dekning av reise og møtekostnader	kr 5 000
Drift av nettsider og bildebank			kr 15 000
Sum Driftsutgifter	kr 280 000		kr 250 000

Midler til Nin kartlegging	kr 100 000		kr -
Deltakelse prosjekt interreg	kr 100 000	<i>Interreg "labs to landmark"</i>	kr -
Utgifter planlegging	kr 70 000	<i>Bistand div planlegging</i>	kr -
Sum plan og utredning	kr 270 000		kr -
Driftsutgifter anlegg mv	kr 50 000	Fast bevilgning-egen driftsplan	kr 50 000
		Egne anlegg	kr 33 000
		Samarbeid med andre	kr 17 000
		Drift av nettsider og bildebank	
Total SUM	kr 600 000		kr 300 000

3 – andre midler

- Restmidler etter kulturminneprosjekt 2020 fra sametinget Kr 48 000,- disponeres til

Øvrige prioriteringer på arbeidstid og prosjekter er beskrevet i tiltaksplan datert 5.03.2024. [Se utgave på nettsiden.](#)

Saksopplysninger

Verneområdestyret behandlet forslag til tiltaksplanen den 14.12.2023. [Se forslag her.](#) Det ble lagt inn behov for finansiering i henhold til det med frist 10.januar 2024. Miljødirektoratet var ferdig behandlet 15.mars 2024 og ga bevilgning som gitt i forslag innstilling.

Vurdering

Tiltaksplan for 2024 følger opp styrets prioriteringer. I hovedsak satses det i 2024 på skjøtselstiltak særlig Storslåtta, men også videre oppfølging av skjøtsel og forsterkning av kjørespor / driftsveier. På informasjonssiden er å få opp info på skiltavlene et mål for året.

Arkivsaksnr: 2023/11384-9

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 27.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	8/24	05.03.2024

Behandling av dispensasjon for oppføring av gjeterhytte i Navitdalen landskapsvernområde 2024 - Johan Martin Johansen Eira

Forvalters innstilling

Hensynet til bevaring av verneverdiene, særlig landskapsinntrykk, vektlegges mest i vurdering av saken, og det anses at hensynet til reindriftutøvers behov for hytter/husvære er ivaretatt.

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder innvilger dispensasjon for bygging av gjeterhytte med følgende vilkår.

1. at hytta lokaliseres lengere ned i lia hvis størrelsen på bygget må være slik det er søkt om for å redusere høyde i terrenget.

Eller

2. at størrelsen på hytta reduseres slik at den er på størrelse med hytter bygget i området de siste årene.

Og

3. At takhøyden (mønehøyde) ikke overstiger den eksisterende mønehøyden i plan- og bygningslovens forstand på bygg som ligger innenfor samme område allerede. Det vil si innenfor en radius på om lag 100-150 meter.

Vedtaket er gjort i medhold av verneforskriften for Navitdalen landskapsvernområder §3 pkt 1.1 og 1.3 bokstav d.

Vedtak kan påklages innen 3 uker fra melding er mottatt. Klagen sendes skriftlig til verneområdestyrets sekretariat.

Saksopplysninger

Statsforvalterens reindriftsavdeling ber om høringssvar i forbindelse med søknad til Landbruksdirektoratet om oppføring av gjeterhytte ved Ørretvann i Navitdalen, Kvænangen kommune. Søker er Johan Martin Johansen Eira, reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda. Omsøkt gjeterhytte er 49m2 BTA/47m2 BRA.

Søker skriver i søknad at eksisterende gjeterhytte er grunnlagt arbeid i reindrift. Men gammel hytte er i dårlig stand, og det mest hensiktsmessige vil være å rive eksisterende hytte, for å bygge ny.

Saksgangen er slik at statsforvalteren mottar søknad, sender den på høring til andre parter og myndigheter slike som kommune, verneområdestyre, grunneier, kulturminnemyndigheter mv. Når høringsuttalelser og eventuelt tillatelser etter annet lovverk er gitt, sendes saken til Landbruksdirektoratet som tar beslutningen. Men En eventuell tillatelse fra Landbruksdirektoratet gir ikke automatisk tillatelse til å føre opp gjeterhytten etter PBL. Tiltaket må også omsøkes etter Plan og bygningsloven (§20-1). Dette nevnes som generell orientering.

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen forvaltningsmyndighet etter verneforskriften. I forskriften er det gitt et generelt forbud mot inngrep i landskapet (§3 pkt 1.1), men også en spesifisert dispensasjonsbestemmelse (§3 pkt 1.3) «forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til - d.oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendige for utøvelse av reindrift» Forvaltningsmyndigheten for verneområdet skal vurdere tiltaket vil ha negativ betydning for de verdiene som var bakgrunn for opprettelsen av vernet. Forutsetning for å kunne gi dispensasjon er 1- at det foreligger en hjemmel, altså en bestemmelse som gir mulighet for tiltaket. 2- at tiltaket ikke strider mot verneformålet og 3-at verneverdiene ikke påvirkes nevneverdig.

Verneområdestyret har tidligere behandlet sak vedr denne spesifikke hytta. Den er allerede ført opp. Da uten nødvendige tillatelser. Dette følges opp som egen prosess ved at styret sendte oppmoding til Miljødirektoratet om å følge opp saken. Styret selv ba om at hyttesaken måtte behandles etter gjeldende regler uavhengig av dette.

Selv om hytta allerede er oppført anser vi det som mest fornuftig at vurderingene som gjøres av administrasjonen gjøres mest mulig ut fra at hytta *ikke* er oppført.

Vurdering

I sak fra Statsforvalteren er det opplysninger fra søker om behovet for ny hytte, da den gamle ikke holder nødvendig standard. Det er ikke gjort øvrige vurderinger fra Statsforvalteren knytta til behov. Men, det fremgår at søker er siidandelsleder i rbd 35 Fávrossorda. Vi kan fastslå at vilkåret om hjemmel er oppfylt etter §3 pkt 1.3.

Formål med vern av Navitdalen omfatter

ta vare på et natur- og kulturlandskap i et dalføre med variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur, som er lite berørt av tekniske inngrep og som skaper identitet for kvensk og samisk kultur.

Videre er formålet å:

- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer

- ta vare på særpreget og vakker vassdragsnatur
- ta vare på særpreget flora og fauna
- ta vare på landskapselement og kulturminner som vitner om samisk reindrift og sjøsamisk og kvensk bruk av området.

Allmennheten skal ha anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Tiltaket som det søkes om gjelder oppføring i et område som allerede har omfattende bruk, og hvor det er mye spor og veier og andre bygg. Ut fra reindriftskartet (Kilden) er det 16 hytter og flere gammer i området Saiva. Nært opp til tomte det søkes om her er det 5-7 hytter/anlegg/gammer innenfor 100 meters radius. Det er et nett av kjørespor og et gjerdeanlegg som benyttes for skilling og merking i flere uker på høsten.

Påvirkes verneverdiene nevneverdig?

Det er i hovedsak virkninger knytta til landskap som berøres av denne hytta. Lokalisering er valgt å være på den høyeste delen av fjellet, noe som gir godt utsyn sørover i Navitdalen og for så vidt nordover. Lokaliseringen gjør bygg i denne størrelse og høyde vil være synlig fra stort omland. I denne saken er det snakk om en betydelig større hytte enn det som har vært vanlig i dette området fra før. Størrelsen og byggform gjør sitt til at takhøyden kan bli 6-7 meter eller mer over gjennomsnitt terreng. Virkningen til sammen er at landskapsinntrykket påvirkes. Der en tidligere hadde små hytter og ellers naturlige landskapsformer som var synlige vil vi nå ha en mer tydelig bygningsmessig inntrykk.

Landskapet i Navitdalen. Det ble i 2005 gjennomført landskapsbeskrivelse og -evaluering av begge landskapsvernområdene i forbindelse med planleggingsfasen av vernet. Rapporten, utarbeidet av Miljøfaglig Utredning AS, deler områdene inn i 14 ulike landskapsområder som beskrives og evalueres etter metoden «Visual Management System», tilpasset for norske forhold (Melby, 2005).

Det aktuelle området for denne saken ble vurdert til å være «Klasse A er områder der landskapskomponentene samlet sett har kvaliteter som gjør dem enestående og særlig opplevelsesrike. Landskapet er homogent og helhetlig med stort mangfold og usedvanlig høy innrykksstyrke. Klasse A1 karakteriserer det ypperste og enestående landskapet innenfor regionen. Kilde: [Forvaltningsplan-KVB-NAV-GodkjentMdir110321.pdf](https://www.nasjonalparkstyre.no/forvaltningsplan-KVB-NAV-GodkjentMdir110321.pdf) (nasjonalparkstyre.no) side 10. Landskapet i dette området har altså høy eller svært høy verdi.

Vi antar derfor at bygging, på det angitte stedet og med den angitte størrelsen og byggehøyden vil påvirke verneverdiene knytta til landskap. Hvor omfattende eller hvor stor negativ påvirkningen er vanskelig å fastslå nøyaktig. Hvis bygget stikker seg ut i dette landskapet og vises fra lang vei både sett fra nord og fra sør så vil det ha stor negativ betydning.

For å unngå fjernvirkning anser vi følgende tiltak som nødvendig;

- Hvis angitt byggetomt skal benyttes må bygningen være mindre i størrelse og lavere. Bygget bør ikke være høyere enn allerede eksisterende bygninger som ligger på samme høyde i terrenget.

- Hvis størrelsen på bygget skal opprettholdes bør det flyttes lengre ned i lia.
- Fargen må være jordfarge slik at den står minst mulig fram.

Anbefalingene er begrunnelsen av en skal unngå at bygget stikker seg ut i landskapet med den konsekvensen at landskapsinntrykket endres og at verneverdiene påvirkes negativt.

Strider tiltaket mot verneformålet?

Formålet med vernet for Navitdalen er omfattende. Ett punkt er «å ta vare på et natur og kulturlandskap i et dalføre, (.....), som er lite berørt av tekniske inngrep (.....). Det står også et punkt om å «ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer». I §3 står at det «*ikke kan settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapet særpreg eller karakter vesentlig*» Det kan godkjennes aktiviteter og også bygging, men det skal etter loven ikke gi negative endringer. I den grad tiltaket gjør det kan vi si at det strider mot verneformålet. I større eller mindre grad. I denne saken er det faglige vurderingen at tiltaket slik det er søkt om vil kunne være negativt og i strid med verneformålet. Det er også slik at området hvor hytta skal bygges allerede preges av inngrep og av moderne reindriftsaktivitet. Disse sporene er mest omfattende sett fra flybilder. På bakken er de også synlige, men inngår i et moderne kulturlandskap. Ut fra dette vil ikke en ny hytte på den søke lokaliteten nødvendigvis være av veldig stor betydning for plante- og dyreliv.

I saken må vi også vurdere andre hensyn. Det er reindriftsmyndighetene som vurderer behovet for den enkelte søker. Vi har ikke opplysninger som tilsier at søke ikke har et rettmessig behov. Det nevnes i søknaden at eldre hytte ikke holder nødvendig standard og kan være direkte helseskadelig å oppholde seg i. Til dette har vi forståelse og det vil tas i betraktning når avveininger skal gjøres. I søknaden er det gitt lite opplysninger og begrunnelser. En avklaring som savnes er hvorfor behov for å bygge så stor. Den er betydelig større enn alle andre hytter i dette området så vidt vi har opplysninger.

Oppsummert når vi ser på saken ut fra at bygg ikke er ført opp.

Vilkårene for å kunne gi dispensasjon er 1- at det foreligger en hjemmel, altså en bestemmelse som gir mulighet for tiltaket. 2- at tiltaket ikke strider mot verneformålet og 3-at verneverdiene ikke påvirkes nevneverdig.

- Det er synliggjort behov for bygg.
- Det er ikke begrunnelse for hvorfor hytta trenger være så pass stor i forhold til andre hytter i området
- Verneverdier, i hovedsak landskapsinntrykket, påvirkes. Vurderer at det er til dels betydelig negativ påvirkning, men dette er vanskelig å fastslå omfanget kategorisk.
- Ut fra søknadens opplysninger om størrelse, plassering og høyde antar vi at bygget vil stride mot verneformålet ved at tiltaket vil kunne endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig. I hovedsak på grunn av fjernvirkning, det vil si at det vil kunne være synlig fra lang avstand.

Samlet vurdering - Reindriftas og reindriftsutøvers behov og at det er et bebyggd område fra før tillegges stor vekt i saken. Det er derfor en faglig anbefaling at det kan gis dispensasjon selv om tiltaket anses å stride mot verneformålet og gi negative virkninger for verneverdier. Men at det må følges av vilkår om at byggets størrelse må endres for å redusere høyden, eller at hytta plasseres lengre ned i lia for å gi mindre fjernvirkning.

Så langt i saken har vi forsøkt å forholde oss til dette søknaden/tiltaket som et framtidig tiltak. Men som vi vet, har verneområdestyret behandlet en sak om denne hytta da den allerede er oppført. Styret har derfor ikke hatt anledning til å gi sine innspill og heller ikke gitt satt vilkår på forhånd. Den faglige vurderingen er at det kan bygges her, men at bygget, slik det står, påvirker landskap og verneverdi negativt og strider mot verneformålet.

I tidligere sak valgte styret å ikke selv benytte restriksjonsbestemmelser i naturmangfoldloven. Det ble begrunnet med at retting, stans og avbøtende tiltak (§69) ville være et for inngripende tiltak og vil påføre eier betydelig kostnad. På den andre siden er det klart at bygg er ført opp uten tillatelse etter verneforskrift eller annet regelverk og styret var enig om at saken måtte følges opp med en reaksjon. Saken ble sendt til Miljødirektoratet med anmodning om å vurdere reaksjon etter §74 – overtredelsesgebyr. Dette er gjort, men det er uklart hva status er for den saken.

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen har i sine vedtekter gitt ansvar for å behandle søknader og dispensasjoner fra verneforskriften og følge opp brudd på vernebestemmelsene. Fra administrasjonen sin side må vi legge opp til at styret kan gjøre beslutninger som er i tråd med gjeldende regelverk og har selv i liten grad anledning til å utøve skjønn. Dette er begrunnelsen for at innstillingen i denne saken bygger på prinsipper og en faglig tolkning av regelverket. Det er også vurdert at saken kan ha presedensvirkning og at avgjørelsen i saken påvirker hvordan utenforstående forholder seg til verneregler og bestemmelser. Og at alle har garanti for likebehandling.

Styret har anledning til å vurdere saken blant annet ut fra å vektlegge det ene eller andre forholdet mer enn gjort i forvalters innstilling. For eksempel vil sterkere vektlegging av hensynet til at eventuell krav om retting vil være uforholdsmessig inngripende i forhold til sakens omfang.